

نبض ایران
ای لرننگ کورس
هذمتانی پیلوئی ۽ نگهوانی:
سرکار ۽ ذمه وار جوڑ کنگ ۽ ریبند

امے کورس چه گلوبل ڈائیلوگ آن دی فیوچر آف
ایران (جی ڈی ایف آئی) ۽ کمک ۽ تیار کنگ بوتگ أنت

ساڙا

کي وٽي راج ۽ بابت ۽ به جيڙ۔ کجام چيز گهٽري وڙي ۽ ديما جُڙان آنت؟ شما کجام گهٽريا گندگ لوٽ اٽ؟ شمع همساڳ، کهول ۽ دوست اے جُستاني ڇي پَسو دياں؟ ما زان اٽ که سرکار ۽ اے ذمہ واري اٽ که آ شهریاں بُنياتي آسراتي به پُجارينيت، انچو که وانگ ۽ زانگ، جانسلامتي ۽ آسراتي ۽ دگ۔ بلے ما چون اے سدکي به دئيں که اے آسراتي راستي ۽ مارا ديگ بوگ ۽ آنت؟ شهري سرکاراں اے گوشت کن اٽ که آ کجام پاليسيائ برجم بوگ ۽ گندگ لوٽ اٽ، فيصلهاني ردا کار ۽ همے کاراني يکشل ۽ چار ۽ دلگوش ۽ کرت کن آنت، ۽ اگاں پاليسي يا آسراتي مردماني گزر ۽ بُرز ليکهي آني ردا نه آنت گڏا سرکار ۽ اے بابت ۽ سرپد کرت کن اٽ۔

اگاں شما چه همما مردمان اٽ که وٽي چاگرد ۽ گهٽري ۽ هاترا جيڙگ ۽ اٽ ۽ اے زانگ لوٽ اٽ که شهري سرکار ۽ ذمہ وار جوڙ کنگ ۽ هاترا کجام کرد ۽ پيلو کرت کن اٽ، گڏا اے کورس شمع هاترا اٽ۔ هذمتاني پُجارينگ ۽ چار ۽ دلگوش: سرکار ۽ جوابده جوڙ کنگ ۽ ريبند ۽ کورس شمارا اے بيل دنت که شما کجام وڙا اے چار ۽ دلگوش ۽ کرت کن اٽ که سرکار ۽ نيمگ ۽ چه پُجارينتگيں آسراتي شهرياني گزراني ردا آنت يا ناں۔

اے کورس ۽ اولي درونت شمارا يک تپاسي پُجارينيت که شهري سرکار ۽ ذمہ وار جوڙ کنگ ۽ ڇي کرد پيلو کرت کن آنت، هاسيں وڙاں همما ليکه يا گماناني سرا هيالاں ديما آران ۽ فيصله جوڙکنوکاني کرد ۽ چار ۽ دلگوش ۽ درگت ۽ اٽ۔ دومي درونت اے ريشوني پُجارينيت که کجام يک جيڙه ۽ ۽ سرا بُنياتي پٽ ۽ پول چون کنگ به بيت ۽ وٽي راج ۽ سرکاري جهگيراني پله مرزي چون کنگ به بيت تاکه يک کاريگي چار ۽ دلگوش ۽ کار ۽ بندات بوت به کنت۔ سيمي ۽ چارمي درونت شمارا دو جُتائين کار ريبنداني بابت ۽ يک به يک ۽ بيل دنت که چوني ۽ هندي تک ۽ وانگ ۽ زانگ، جانسلامتي يا ساپ ۽ پلگاري وڙيں آسراتياني چار ۽ دلگوش کنگ به بيت۔

اے کورس ۽ پنج درونت آنت:

- ذمہ واري ۽ کار ۽ چار ۽ دلگوش ۽ بُنياتي گپ
- جيڙه ۽ هاترا پله مرزي گرگ ۽ سرپدي يکجاه کنگ
- شهري احوال کارڙڙ: باريگ په باريگ ريشوني
- چاگردی اسکور کارڙڙ: باريگ په باريگ ريشوني
- کار ۽ چار ۽ دلگوش ۽ ديمتری گامگيچ

هر درونت ۽ گڏي ۽ شما يک گونڊيں چکاسي گپت کن اٽ تاکه شما اے زانت به کن اٽ شما ڇي در بُرتگ۔

اے کورس ۽ به زور اٽ

اولی درونت: ذمہ واری ء کار ء چار ء دلگوش ء بُنیاتی دانک

شہری اے ہبر ء سدک جوڑ کنگ ء ہاسیں کردے پیلو کرت کن آنت کہ سرکار آہانی لوٹ ء گزرائی حساب ء کار بہ کنت۔ کار ء چار ء دلگوش بازیں کاریگی دانائیاں ہوار یک گمازے، کہ ایشی ء تہا ہذمتانی پُجارینگ اوں ہوار انت۔ اے ہما وڑ ء پیم آنت کہ ایشانی ذریعہ ء شہری سرکار ء ذمہ وار جوڑ کرت کن آنت۔ اے درونت لہتیں بُنیاتی گمانانی ردا بیت کہ شے چار ء دلگوش ء جُہدانی ہاترا یک مہکمیں بُنیاتے پُجاریں آنت۔

وہدے شما اے درونت ء سرجم کن ات، گڈا شما جہل ء داتگیں ہبراں ہیل گرات:

- سرکار ء کرد ء سرپد بئے؛
- اے تچکی ء کرت کن ات کہ شہریاں سرکار ء ذمہ وار جوڑ کنگ ء ہاترا کجام کرد پیلو کنگ لوٹیت، ء
- اے بیان کرت کن ات کہ شہری بازیں سرکاری کارانی چار ء دلگوش ء ہاترا کجام تکنیکاں کارمرز کرت کن آنت۔

دیما

پُشتا

سرڪار ۽ ڪرد ۽ انت؟ ذمہ واری چی ۽؟

ذمہ واری (Accountability) ۽ مراد ایش انت کہ سرڪار ۽ هواریں مردماں وتی گامگیجانی بابت ۽ شهریانی دیما ذمہ وار بوگ لوئیت۔ جہگیریں سرڪار ۽ ۽ یک بُنیاتی اصولے ہمیش انت کہ شهریاں اے حق هست انت کہ آ سرڪار ۽ چہ پَسو بہ لوٹ انت۔ ۽ اُلسی اگدہ دارانی سرا اے اَلمی بیت کہ آ ذمہ واری بہ زور انت۔ گچین بوتگیں جہگیر ۽ سرڪار نوکراں قانود ۽ پابندی کنگ لوئیت، واکانی رَدیں کارمرز بوگ نہ لوئیت، ۽ اُلسی پائندگ ۽ جوانیں، مہکمیں وڑ ۽ پیم ۽ بروبریں وڑاں هذمت پیلو کنگ لوٹ انت۔

ایشی ۽ مراد ایش اوں هست انت کہ قانود ساچی ۽ کار ۽ وهداں شهریاں چہ شئور گرگ بہ بیت تاکہ جوڑ کنگ بوتگیں پالیسی آہانی گزر ۽ بُرز لیکھی آنی ردا بہ بنت۔ اے اوں اَلمی انت کہ سرڪار وهدے شئے ۽ هذمتاں بہا گر انت گدا ایشی ۽ هاترا اَلمی بیت کہ تجکیں رِببند گیشینگ بہ بنت، تاکہ هرچانی فیصلہ بستار ۽ نہاد ۽ بُنیات ۽ بہ بنت، نہ کہ جندی نزیکیانی ردا۔

اے دُراہیں کار مہلوک ۽ دیما تجک بوگ لوٹ انت تاں کہ اے سدک جوڑ کنگ بوت بہ کنت کہ لوٹ ۽ رِببندانی پاسداری بوگ ۽ انت یا ناں۔

سرکار ء ذمہ وار جوڑ کنگ ء شہریانی جے کرد انت؟

[The Role of Civil Society in Holding Government Accountable: A Perspective from the World Bank on the Concept and Emerging Practice of 'Social Accountability'](#)

وہدیکہ سرکار بازیں وھدان تھی دروشم ء وتی ذمہ واریاں گہتر جوڑ کنگ ء گامگیج زرت کن انت (پہ درور مالیاتی آڈٹ، قانونی سیمسر، ء مردم گری ریبند ء ذریعہ ء)، بلے شہریانی کرد اوں اے بابت ء آرزشت دارایت۔ شہری سرکار ء گوشت کن انت کہ آ کجام دروشم ء پالیسی برجم بوگ ء گندگ لوٹ انت، آ سرکاری فیصلہ ء آہانی سرا کار ء یکشل ء چار ء دلگوش ء کرت کن انت، ء اگان پالیسی یا اُلسی ہذمت مردمانی گزر ء لوٹانی ردا نہ بنت گڈا سرکار ء اے بابت ء ہال دات کن انت۔

شما اے جُست ء کرت کن ات کہ: ”من و گچینکاریاں ووٹ دیاں؛ آیا اے سرکار ء ذمہ وار جوڑ کنگ ء گہتریں وڑ نہ انت؟ آسرا، اگان سرکار ء کار نہ کرت گڈا من دیمی رندا آئی ء ووٹ نہ دیاں۔“ راستے گچینکاری شہریانی ہاترا سرکار ء ذمہ وار جوڑ کنگ ء یک آرزشتی این وڑے، بلے اے یکیں ذریعہ نہ انت۔ گچینکاری شہریاں اے موہ ء نہ دیاں کہ آکجام ہاسیں پالیسی یا آسرائی ء بابت ء وتی لیکہ ء بہ دیاں، ناں کہ آگچین بوتگیں جہگیراں ہاسیں فیصلہ یا تباہی سرا تچک ء لیکہ دیگ ء موہ پُجاریں انت۔ سرکار ء ہذمتانی چار ء دلگوش ء گہتری ء دلہڈی ء ہاترا شما جُتائیں کار ریبنداں دستاں زرت کن انت۔ درستاں چہ کاریگی کار ریبند لہتیں ہاسیں چیزانی سرا بنت:

❖ جیڑہ ے ء نشان کنگ

وہدیے شما وتی چاگرد ء تَر ء گرد کن ات گڈا شمارا اے رنگیں جیڑہ گندگ ء کاڈنت کہ اودا گہتری ء گزر انت؟ آیا اے ہما جیڑہ انت کہ ایشانی ذمہ واری سرکار ء سرا بیت؟ آیا شما جیڑات کہ شے راج ء دومی مردم اوں اے جیڑہانی بابت ء فکر مند انت؟ آیا شے ذہن ء ایشانی گمانی این گیش ء گیوار ء بابت ء ہیال ء لیکہ ے ہست؟

❖ شاہدیانی بُنیاتے تیار کن

شمارا وتی جیڑہ سرجمی ء سرید بوگ لوٹیت تاکہ شما سرکار ء چہ گہتری ء مہکم ء بھیسہ داریں دزبندی ے دات کرت کن ات۔ ایشی ء اے پٹ ء پول ہوار انت کہ کجام قانون، پالیسی ء باوست شے جیڑہ ء سرا سانداز بنت۔ شما اے اوں زانگ لوٹ ات کہ وت شہری اے جیڑہ ء بابت ء جے جیڑ انت ء اے آہانی زندگی ء چون آماچ کنت۔

❖ شہری پلہ مرزی ء پڈر کنگ

اگان شما اے لوٹ ات کہ ہندی تک ء آسرائیانی پُجارینگ ء بدلی کثیت، گڈا الّی انت کہ شما اے پیش بہ دار ات کہ شے ہیال ء لیکہاں مزین ہسلے ء پلہ مرزی گون انت۔ گہبودی گل یا ایندگہ ٹولیاں گون نزیکی جوڑ کنگ ایشی ء یک وڑ ء پیم ے۔ شما اے اوں لوٹ ات کہ چاگرد ء ہما مردماں تاں سر بوگ ء ہاسیں جُہد کن ات کہ ساڑی انت ء اے آسرائیانی آہاں گیشتر لوٹ بوت کنت۔

❖ اُلسی اگدہ داراں گون نزیکی جوڑ کنگ

ہندی تکان ذمہ واری ء دیمروئی دیگ ء ہاترا بوت کنت دُرستاں چہ آرزشتی این پھنات ہمیش انت کہ شما اُلسی تک یا سرکاری ملازماں گون نزیکی کنگ ء ات، آہاں وتی چار ء دلگوش ء آسراں سرید بہ کن ات ء آسرائی پُجارینگ گہتر جوڑ کنگ ء ہاترا شئوراں

به دئیت۔ بوت کنت که لهتیں مردم گون شما گند ء نندی ء به تُرس أنت، بلے اگاں شما اے گندی که شے تب کمک ٹیگ انت، نه که داوا ء جنگ ء، گڈا شمارا سرکاری بندوبست ء وتی هاترا پلّه مرز شوباز کنگ ارزان بیت۔

❖ مهلوک ء سرپد به کن ات

دُراپیں شهریاںی فرض بیت که آ هندی آسراتیاںی چار ء دلگوش ء بهر به زور أنت، بلے آ ایشاں هما وهداں کرت کن أنت وهدے آ سرپد بنت که آهانی حق ء اگبال چه أنت ء راستی ء آهاں آسراتی پُجارینگ بوگ ء انت۔ شما وت مهلوک ء اے سرپدیاں رسانکدر، هالانی یمفلیٹس یا چاگردی دیوانانی ذریعه ء پُجارینت کن ات۔ شما اے اوں جُهد کرت کن ات که مهلوک ء جهگیر شهریاںی هاترا سرپدیاں گیش پُچار ء قابل جوڑ کنگ ء پهنگ ء ارزان جوڑ به کن أنت۔

دیما

پُشتا

برجائیں چار ء دلگوش جی ے؟ اے سرکار ء شہریانی دیما ذمہ وار کنگ ء چون کمک دنت؟

وہدیے شما فیصلہ سازانی کار ء چار ء دلگوش ء ہوار بے گڈا شما گہترین ہذمتانی پُجَارینگ ء سرکاری سریدیاں تاں ارزانی ء رَسگ ء دیمروئی دات کن ات۔ ہمرائی ء، شما اے اوں مار ات کن ات کہ شما وتی چاگرد ء گہتری آرگ ء بود ء لائکیاں چہ وت ء وت واک مارگ ء ات۔ سرجمیں دنیا ء ملکاں، شیم وژیں شہری اے ہیر ء سدک جوڑ کنگ ء جُہداں ہوار بوگ ء آنت کہ آہانی سرکار آنچیں ہذمت بہ پُجَارین آنت کہ شہریانی گزراں پورا بہ کن آنت۔ اے مرادانی ہاترا بازیں کاریگی ریبند دستاں زورگ بنت، ایشانی زور ہیم ہیر ء انت کہ شما کجام جیڑہ گچین کرتگ ء شیم گُورا کجام سریدی ہست آنت۔

چار ء دلگوش ء تہر	سرجمیں سریدی
بودجاہ ء چار ء دلگوش بودجاہ ء جہگیری ہرچ ء درجانی شوباز 	بودجا ء چار ء دلگوش یک آنچیں کار ے کہ ایشی ء کمک ء شہری ٹولی بودجا ء تیاری ء مَنارینگ ء کارانی وهداں دیواناں چار آنت ء اُلسی کاگدانی تپاس گر آنت۔ اے چار ء دلگوش ء اے ہاترا کن آنت تاکہ اے زانگ بہ بوت بہ کنت کہ سریدی شنگ کنگ بوت بہ کن آنت ء سرکار اُلسی رَزاں چون گیشین ایت۔ بودجا ء جہگیری ہما وهداں کنگ بیت وهدیے شہری ٹولی بودجاہ یا بودجا ء کار ء ہاسیں بدلی آرگ ء ہاترا نزیکی کن آنت ء جُنز دیما کار آنت، اے کار اوں لس وژاں بودجا ء تیاری ء مَنارینگ یا منظوری ء کارانی وهداں کنگ بیت۔ ہرچ ء درجانی شوباز ہما وهداں کنگ بیت کہ وهدیے شہری ٹولی سرکاری مَدبانی بہر ء بانگ، ہرچ ء درج ء اُلسی رَزاں چہ بندات بوتگیں کارانی چار آنت تاکہ اے سدک جوڑ کنگ بوت بہ کنت کہ بودجا ء گیشینتگیں رَز راستیں وژے ء ہرچ بوگ ء آنت ء شَریں وژے ء کارمرز بوگ ء آنت۔ اے کار بودجا ء برجمی ء چارگ ء وهداں کنگ بیت۔ بودجا جہگیری ہرچ ء درجانی چارگ ء چہ پیش یا رندا اوں کنگ بوت کنت۔ ایش جاورانی ء اے ہیر ء سرا انت کہ شہری ٹولی بودجا ء کجام بہر ء وتی چارگ ء کاراں بندات کنگ ء آنت۔
قانون ء چار ء دلگوش 	قانوند ساچی ء چارگ یک آنچیں کار ے کہ ایشی ء کمک ء شہری ٹولی یا شہری چاگرد ء گل (CSOs) قانوند ساچانی کار ء کردانی چارگ، تپاس ء اہوالکاری ء کن آنت۔ ہمرائی ء، اے ہیر ء اوں تپاس گر آنت کہ پارلیمان یا اسمبلی کجام ہد ء تاں شر ء کاریگی وژاں شہریانی لوٹ ء گزراں پیلو کنگ ء آنت۔ قانوند ساچی ء چارگ بازیں مول ء مرادانی ہاترا بوت کنت، اے ملک ء کار، ء دلگوش داروکیں ادارگانی نشانگ، ہدوبنکی ء بودناکیانی سرا بیت۔ بلے، اے دروشم ء دلگوش دارگ ء بُنیاتی مول ء مراد ایش بیت کہ قانوند ساچاں شہریانی دیما گیش ء چہ گیش ذمہ وار جوڑ کنگ بہ بیت ء قانوند ساچی ء کار مہکم کنگ بہ بیت۔ وهدیے شہری ٹولی وتی دلگوش ء اہوالاں اُلسی تک ء شنگ کن آنت، گڈا ایشی ء چہ قانوند ساچانی سرا گیشیں زور کثیت انت، چیا کہ شہری اے سریدیانی جُنز، جہگیری، یا گل ساچی ء ہاترا کارمرز کرت کن آنت۔ یا بس اے بُنیات ء سرا فیصلہ کرت کن آنت کہ اُوکیں گچینکاریاں کئے ء را ووٹ دیگی انت۔

شیڈو رپورٹس بک آنچیں ذریعہ ۛے پُجَارینیت کہ ایشی ۛ ذریعہ ۛ سرکار میان اُستمانی کولبند، کنونشنز ۛ جارکاگدانی سراکار ۛ چار ۛ دلگوش ۛ کرت کن آنت ۛ اے بابت ۛ سرپدی گیش بوت کن آنت کہ ایشانی سرا دزرنڈ بوتگ۔ اے کولبندانی پاسداری ۛ دروشم ۛ، سرکاراں چہ لَس وژاں اے لوٹ کنگ بیت کہ آ سیادی داروکیں میان اُستمانی ادارگانی سرجمی ۛ احوالان بہ دیاں۔ اے سرکاری احوال ہما دیمروئی ۛ بیان کن آنت کہ دزرنڈ بوتگیں کولبنداں نبشته این بازیں لوٹاں پیلو کنگ ۛ ردا کنگ بوتگ آنت۔ گیشتر وهداں، شہری گل پٹ ۛ پول کن آنت کہ آبانی سرکار اے کولبندانی سرا کجام ہد ۛ تاں کار کنگ ۛ آنت، ۛ آ سرکار ۛ ”سرکاری احوال“ ۛ پَسو ۛ یک پُرموہ یا بدل احوالے تیار کن آنت کہ ایشی ۛ ”شیڈو رپورٹ“ گوُشگ بیت۔ شیڈو رپورٹ ٹولیاں اے موہ اوں دنت کہ آ میان اُستمانی کولبندانی اصول ۛ معیاراں کارمرز کنان وتی سرکار ۛ ہذمتانی پُجَارینگ گہتر جوڑ کنگ، ۛ سیادی داروکیں جیڑبانی درگت ۛ قانون ۛ پالیسیاں مہکم جوڑ کنگ ۛ ذمہ وار بہ کن آنت۔

شیڈو رپورٹس

جُنز ۛ ردا چار ۛ دلگوش یک دو بہرانی کار ۛ، اے گچینکاری ۛ وهداں بندات ۛ دروشم ۛ کارمرز کنت تاکہ شہری ٹولی ۛ شہری چاگرد ۛ گل (CSOs) اُلسی اگدہ داراں ووٹرائی دیمہ ذمہ وار بوگ ۛ کار ۛ دیمروئی دات بہ کن آنت۔ ہندی یا راجی تک ۛ بازیں دروشم ۛ ذمہ وار بوگ ۛ نزوریاں ہلاس کنگ ۛ ہاترا، چار ۛ دلگوش کنوکیں ٹولی گچینکاری ۛ چہ پیش ۛ رند ۛ وهداں سیاسی گل ۛ اُمیت واراں ہوار کنگ ۛ ہاترا بازیں کاریگی ریبند کارمرز کن آنت۔ سِے بُنیاتی کاریگی ریبند کہ ایشاں ٹولیاں سوبمندی ۛ گوں کار ۛ آؤرتگ۔ ووٹرائی ریشونی، چاگردی ادارگ ۛ گل ۛ مہکمیں جُنز۔ اے سئیں وژ ۛ پیم شہریاں اے موہ پُجَارین آنت کہ آ اُمیت وار ۛ سیاسی گلاں سرپد بہ کن آنت کہ آبانی گمان ہست آنت۔ ۛ آ اے گمانانی بُنیات ۛ اُلسی اگدہ دارانی کار ۛ کرد ۛ تپاس ۛ بہ گر آنت۔

جُنز ۛ ردا چار ۛ دلگوش

ہذمتانی پُجَارینگ ۛ چار ۛ دلگوش شہریاں اے موہ دنت کہ آ وتی دل تب ۛ بستار ۛ ردا سرکاری ہذمتانی تپاس بہ گر آنت تاکہ اے زانگ بوت بہ کنت کہ آیا اے ہذمت آبانی گزراں سرجم کنگ ۛ آنت یا ناں۔ اے مرادانی ہاترا شہری رپورٹ کارڈز ۛ کمیونٹی اسکور کارڈز وژیں آزیاب کمک دات کرت کن آنت۔ ما اے کورس ۛ دیمتری بہر ۛ شمارا اے دروشم ۛ چار ۛ دلگوش ۛ کارانی برجمی ۛ ہاترا لہتیں کاریگی ریشونی اوں پُجَارین آنت۔

ہذمتانی پُجَارینگ ۛ چار ۛ دلگوش

اے باز دروشمیں چار ۛ دلگوشی جُہدانی بابت ۛ سرجمیں سرپدی ۛ ہاترا شما [Political Process Monitoring: Activist Tools and Techniques](#)

[Political Process Monitoring: Considering the Outcomes and How They Can be Measured.](#)

وژیں ریشونیاں چار اِت کن اِت۔ اے ریشونیں کتاباں جُہلانکی ۛ گوں کنگ بوتگیں وانشت کیس ہوار آنت کہ ایشاں بازیں ملکاں گل ۛ ادارگ کنگ ۛ آنت، چوش کہ انڈونیشیا، اردن، میکسیکو، البانیا، زمبابوے ۛ برکینا فاسو۔

اے ہر یات دارگ الٰہی انت کہ فیصلہ کنوکانی کار ۽ چار ۽ دلگوش یک یکشلیں کارے۔ اے پالیسی ساچی ۽ کار ۽ بازیں مرحلہ
آن تپاس گرگ ۽ کاگدانی یکجاہ کنگ ۽ سرا ہوار بیت۔ سوہمندی ۽ ہاترا، جم کنگ بوتگیں سرپدیاں پالیسی سازاں گوں جوانیں
۽ ہواریں وڑے ۽ شنگ کنگ الٰہی انت۔ اے بس ہرابیں ہاکمی ۽ پدر کنگ ۽ کار نہ انت، بگندیے جیڑپانی گیش ۽ گیوار، شوہاز
کنگ ۽ گہتری ۽ گماناں پدر کنگ ۽ ذریعہ انت۔

دیما

پُشتا

ہذمتانی پُجارینگ (Service Delivery) ۽ نگہوانی ۽ سرا دلگوش پرچا؟ اے سریدی گرگ بوتگ انت چہ [Social Accountability Sourcebook](#) ۽۔

نوں کہ شما سرید بوتگ انت کہ شهری کجام وڑا بازیں دروشماں فیصلہ سازانی کار ۽ چار انت تاکہ سرکار ۽ ذمہ وار جوڑ کنگ بوت بہ کنت، گڈا نوں ایندگہ درونتان ما هاسیں وڑاں ہذمتانی پُجارینگ ۽ سرا دلگوش گور کن انت۔

ما اے هاسیں دروشم ۽ نگہوانی ۽ سرا ہمے هاترا دلگوش دیگ ۽ انت چیا کہ اے مردمانی ہمک روچی زندگی تچک ۽ سانداری بیت ۽ ہندی تک ۽ پُجارینگیں ہذمت، چوشکہ وانگ ۽ زانگ، جانسلامتی ۽ آسراتی یا پلکاری ۽ بابت ۽ شہریانی جندی تپاس ۽ گتہ کاریانی بابت ۽ بنت۔

ہمے گتہ کاری (تجربہ) سرکار ۽ کار ۽ کرد ۽ کساس جنگ ۽ کمک دنت۔ ہندی تک ۽ چار ۽ دلگوش ۽ بازیں وڑ ۽ ریبند ہست انت کہ ایشاں شما وتی هاسیں جاور ۽ درونتانی ردا اورت کن انت۔ اے کورس ۽ ما دو پائیدی این کاریگی ریبند دربر انت۔ شہری رپورٹ کارڈ ۽ کمیونٹی اسکور کارڈ۔ جہل ۽ دانگیں چارٹ ہمے دوئیں کاریگی ریبندانی یک گونڈگیتے پیش دار انت۔

شہریانی رپورٹ کارڈ	کمیونٹی اسکور کارڈ
هواریں سروے، ہما کہ اُلسی ہذمتانی کساس، رسگ ۽ شری ۽ بابت ۽ کارمرز کنوکانی هیال ۽ لیکہاں هوار هسابی لیکہ پُجارینگ انت۔ اے بس هساب ۽ کتابانی یکجاہ کنگ ۽ کار نہ انت بگندے ایشی ۽ چہ دیما یک آنچیں ذریعہ یے جوڑ بنت کہ اُلسی ذمہ واریاں سدک جوڑ کن انت۔ چیا کہ اے کار ۽ گوں سرجمی ۽ رسانکدر ۽ کوریج ۽ جہگیری ۽ کار اوں هوار بنت۔	کساسی نگہوانی یا کساس کنگی چار ۽ دلگوش انچیں وڑ ۽ پیمے کہ تچکی ۽ سریدی ۽ چارگ ۽ ردا بیت، کہ ایشاں ۽ کچ کنگ بوت نہ کنت۔ اے وڑا ہندی تک ۽ ہذمت، منصوبہ ۽ تانکہ سرکاری بندوبستی ادارگانی کار ۽ کرد ۽ تپاس گرگ ۽ نگہوانی ۽ هاترا کمیونٹیز ایشاں وت کارمرز کن انت۔ اے کار ۽ یک نزیکی دیوانے اوں هوار بیت کہ ایشی ۽ ہذمت پُجارینگ ۽ کمیونٹی دیم بہ دیم بنت، ۽ زوتیں وڑاں هیال ۽ لیکہ دیگ بوت کنت۔ ہمے پھنات اُلسی وت واک ۽ کار ۽ گیش توانا کنگ ۽ ذریعہ یے جوڑ کنت۔
بُنیاتی گامگیج: • تپاس گرگ ۽ هاترا ادارگ یا ہذمتانی گچین کنگ۔ • سروے ۽ هاترا نشان کرتگیں آبادی ۽ گیشینگ۔ • سوالنامہ تیار کنگ۔ • سروے برجم کنگ۔ • موادانی تپاس گرگ ۽ رپورٹ جوڑ کنگ۔ • آسراں لس کنگ۔ • چارگ ۽ کار ۽ برجہ کنگ ۽ هاترا سرجمی ۽ سروے ۽ پدا کنگ۔	بُنیاتی گامگیج: • تپاس گرگ ۽ هاترا ادارگ یا ہذمتانی گچین کنگ۔ • چاگرد ۽ اولی دیوان: ہذمتانی پُجارینگ ۽ هاترا مڈیانی بہر ۽ بانگ ۽ کاگدی دروشم بہ دے۔ • چاگرد ۽ دومی دیوان: ہذمتانی کار ۽ کرد ۽ اسکور کارڈ تیار بہ کن۔ • ہذمت پُجارینگوکانی لیکہ ۽ هوار کنگ ۽ آسراتی بہ پُجارینگ۔ • شہری ۽ ہذمت پُجارینگوکانی میان ۽ نزیکی ۽ گپ ۽ تران ۽ دیمروئی بہ دے۔

هڏمٽاني پُڄارينگ (Service Delivery) ۽ نگهواني ۽ سرا دلگوش پرچا؟ (برجاه انت)

سرپدي زورگ بوتگ انت چه [The Role of Civil Society in Holding Government Accountable: A Perspective from the World Bank on the Concept and Emerging Practice of 'Social Accountability'](#)

گڏا شما چون فيصله ڪرت ڪن اٿ ڪه هڏمٽاني پُڄارينگ ۽ چارگ ۽ ڪجام ڪاريگي رڻبند شيم ۽ شيم جيڙه ۽ هاترا شرتر انت؟ چوناه اڀ بابت ۽ بازي پهناتان جيڙگ بوت ڪنت، بله درستان چه آرزشتي اين گپ ايش انت ڪه شما ديمپان اٿ. اڀ فيصله شمارا وٽا ڪنگي انت ڪه آيا ڪجام يڪ نگهواني ۽ منصوبه ڀي ۽ سرا ڪار ڪنگ شيم ديمپاني ۽ هاترا ترسے بوت ڪنت يا نا. اگان شما سرپد ٻئي ڪه ديمپان جُنرگ ديمپان انت، گڏا منصوبه جوڙ ڪنگ ۽ وهداں جهل ۽ داتگين گيشين دانڪاں اوڻ زبن ۽ اير به ڪن اٿ:

❖ سرپدياں تاں رسگ

هڏمٽاني پُڄارينگ ۽ جوانين نگهواني ۽ هاترا آلمی انت ڪه شمارا بُنياتي سرپدياں تاں دزرس به ٻيٽ. په درور، شما هندي تڪ ۽ هڏمٽاني پُڄارينگ ۽ درگت ۽ قانود، سرڪاري هڏمت يا منصوبهاني مالياتي ڪاگد يا ماليات ۽ تپاس ڪاگد، ۽ بودجا ۽ زَر ۽ بهر ۽ بانگ ۽ تپاس گرگ لوٽ اٿ. اگان اڀ ڪاگد آرزاني ۽ شيم دزرس ۽ مه بنت، گڏا شما هالاني پُڄارينگ ۽ پلگاري ۽ قانود [The Publication and Information Freedom Law](#) ذريعه ۽ نزبكي ڪرت ڪن اٿ تاڪه اڀ سرپدي رست ڪرت به ڪنت ڪه آيا شما اڀ دروشم ۽ سرپدي سرڪار ۽ چه سرجمي ۽ دزبندي ۽ ذريعه ۽ گپت ڪرت ڪن اٿ.

❖ رسانڪدر ۽ ڪرد

آن لائن وٽارا ۽ وٽي ڪار ۽ ديمپان جوڙ ڪنگ ۽ هاترا، نبض ايران ۽ ڏيجيٽل سيڪيورٽي ڪورس، [digital security](#) ۽ بچار اٿ، ڪه سائبر ارشاش چه رڪهگ، آن لائن ترسان چه رگهگ، وٽي ڪمپيوٽر ۽ نزبكي ۽ ديمپان جوڙ ڪنگ ۽ ڪاريگي رڻبند پُڄارينٽ.

آنچو ڪه پيسرا گپ بوتگ اٿ، هڏمٽاني پُڄارينگ ۽ يڪ هاسين بهر ۽ آلسي زانت پيداڪ ڪنت. شمارا اڀ زانگ لوٽيت ڪه شيم هندان انچين ريڊيو، ٽي وي، هالٽاڪ يا آن لائن ذريعه هست انت (۽ آن لائن ديمپاني ۽ ديمپان اير ڪنان) همپاني ذريعه ۽ شما آلسي جيڙپاں ديمپان اُورت ڪن اٿ، وٽي چار ۽ دلگوش ۽ ڪاراني آسراں لس ڪرت ڪن اٿ، ۽ آلسي باوست ۽ هاترا يڪ جاه ڀي ٿهينت ڪن اٿ.

❖ شهرياني تڪنيڪي بودناڪي

هڏمٽاني پُڄارينگ ۽ نگهواني ۽ ڪار گيشتر شهرياني نيمگ ۽ چه لهتين تڪنيڪي پُرمندي ۽ لوٽ ۽ ڪن انت. بودجا ۽ ڪار ۽ بابت ۽ سرپدي هاسين وڙاں پاڻديگي ٻيٽ. ايشي ۽ آبيد، جهل ۽ داتگين تڪاں پُرمند بوگ اوڻ ڪمڪار بوت ڪنت. پٽ ۽ پول ڪنگ، آلسي ليڪه ۽ مواد جم ڪنگ، ٽولياں گوڻ گپ ۽ تران ۽ آسراتي پُڄارينگ، ۽ اڙاندين معاملهاں آرزاني ۽ پهמידگين دروشم ۽ پيش ڪنگ.

❖ سرڪار ۽ بودناڪي

وهدي شما هڏمٽاني پُڄارينگ ۽ نگهواني ۽ منصوبه ۽ سرا ڪار ڪنگ ۽ اٿ، گڏا شمارا اڀ هبر ۽ جواني ۽ سرپدي بوگ لوٽيت ڪه سرڪار شيم سفارشانِي سرا يڪ هدي ۽ تاں ڪار ڪرت ڪنت، چوشڪه بودجا، انساني مڏياني راڄي پاليسي، ۽ سياسي ڪار. ايشي ۽ آبيد، شمارا اڀ اوڻ چارگ لوٽيت ڪه سرڪار ڪجام هڏ ۽ تاں وٽي تهی هساب داد ۽ ڪار رڻبند ۽ ڪاگداني سرا ڪار ڪرت ڪنت.

❖ سرڪار ۽ شهرياني ميان ۽ نزبكي

هڏمٽاني پُڄارينگ ۽ نگهواني ۽ جُهد گيشتر همپا وهداں شر بنت وهدي شهري ۽ سرڪار يڪ هواڙي ۽ جيڙپاني گيش ۽ گيوار ۽ ڪن انت. شمارا وٽي اڀ بودناڪي ۽ تپاس گرگ لوٽيت ڪه شما ڪجام هڏ ۽ تاں سرڪار ۽ گوڻ جوانين نزبكي ڀي برجاه ڪرت ڪن اٿ، ۽ اڀ اوڻ چارگ لوٽيت ڪه سرڪار شيم هبر ۽ گوش به دار ايت ۽ ايشي ۽ سرا ڪار ڪنگ ۽ چنچو هڏ ۽ تاں تيار انت.

اولی درونت: یات دارگی هاسیں هبر

هساب داد ۽ مراد ایش انت که سرکار ۽ هستیں مردم شهرانی دیما وتی گامگیجانی ذمه واری زورگ ۽ پابند انت۔
یک جوانیں کاریگی نگهوانی یے ۽ کار ۽ لهتیں هاسیں چیز هوار بنت: جیڑه ۽ پچار؛ شاپدیانی بُنیاتے جوڑ کنگ؛ شهرانی پله
مرزی ۽ پدر کنگ؛ سرکاری کارندہاں گون نزدیکی کنگ؛ ۽ مهلوک ۽ سرپد کنگ۔
پالیسی جوڑ کنگ ۽ ایشی ۽ سرا کار کنگ ۽ بازیں بهراں دو وار چاری ۽ کاگدانی جوڑ کنگ، فیصله سازانی کار ۽ نگهوانی ۽
یکشلیں کارے۔
سٹیزن رپورٹ کارڈ ۽ بهر مندیں سروے بنت که اُلسی هذمتانی بستار، بس بوگ ۽ جوانی ۽ سرا کارمرز کنوکانی لیکه ۽ هساب
۽ کتابی وژاں پیش کن انت۔
کمیونٹی اسکور کارڈز هندی تک ۽ هذمت، منصوبه ۽ تان که سرکاری بندوبستی یونٹانی کار ۽ کرد ۽ تپاس ۽ هاترا کارمرز
بوکیں بستاری این نگهوانی ۽ ازباب انت، که ایشاں وت چاگرد ۽ مردم کارمرز کن انت۔
وتی نگهوانی ۽ منصوبه ۽ جوڑ کنگ ۽ وهداں لهتیں هاسیں چیزانی سرا به جیڑ: سرپدیاں تان رسگ، رسانکدر ۽ کرد؛ تکنیکی
بودناکی؛ سرکاری بودناکی؛ ۽ سرکار ۽ شهرانی میان ۽ نزدیکی۔

1. اے ڳوشڱ ۽ مراد ۾ انت ڪه سرڪار شهرياني ديما ذمه وار انت؟
 ا. سرڪار ۽ ٻهر شهري ۽ نوڪري ديگ المي انت.
 ب. سرڪار شهريان ڳوڻ وٽي گامگيجاني ذمه واري زورگ ۽ پابند انت.
 ج. شهري اے قانونداڻ پروشڱ ۽ اجازت دار انت همپاني سرا ڪه آتپاڪ نه ڪن انت.
 د. سرڪار ۽ ڪارنده وٽي مرضي ۽ ردا ڪجام اوڻ قانوند جوڙ ڪرت ڪن انت، اڳاڻ آڱوش انت ڪه اے شهرياني گهتريڻ پائڱدگ ۽ انت.

2. شهري سرڪار ۽ ليڪه ديگ ۽ يڪيڻ وڙ گچينڪاريان ووٽ ديگ انت.
 ا. راست
 ب. رد

3. ڪار ۽ چارگ ۽ جُهڊاني يڪ هاسيڻ پهنائے چي انت؟
 ا. شاٻدياني بُنيائے جوڙ ڪنگ.
 ب. سرڪاري ڪارندهاڻ ڳوڻ نزيلي جوڙ ڪنگ.
 ج. مهلوڪ ۽ وانينگ
 د. بُرز ۽ دانگيڻ دُراپيڻ

4. جهل ۽ دانگيڻ ڪجام ڪار ۽ نگهواني ۽ دروشم نيست انت
 ا. بهرمنديڻ پاليسي ۽ منصوبه بندي.
 ب. بودجا ۽ هرچ ۽ درچاني نگهواني.
 ج. هالتاڪ ۽ ڪجام ناپسندڻ گچيڻ بوٽگيڻ جهگير ۽ بابت ۽ زديڻ نبشتانڪ شنگ ڪنگ.
 د. شے ۽ هذمتاني پُچارينگ ۽ نگهواني.

5. شے نگهواني ۽ منصوبه ۽ هاترا ڪمڪ پُچارينوڪيڻ درستان چه پائڱدي اڻي ڪاگد يا ذريعه ڪجام بنت؟
 ا. سرڪاري هذمت يا منصوبياني آڏٽ
 ب. شے دوستيگيڻ گدار(ناول)
 ج. لئيي ٿيماني شيڏول.
 د. سرڪار ۽ شڪي اڻي ڪرپشن ۽ يڪ نيمگي احوال.

6. شهري احوال ڪارڊ اُلسي هذمتاني بستار، بس بوگ ۽ شري ۽ سرا ڪارمرز ڪنوڪاني ليڪه ۽ ڪساسي ليڪه پُچارين انت.
 ا. راست
 ب. رد

7. جهل ۽ دانگيڻ ڪجام پهر مندي ڪار ۽ نگهواني ۽ هاترا پائڱدي نه انت؟

- ا. بودجا ۽ کار ۽ بابت ۽ زانت۔
ب. سياستدانان ۽ بابت ۽ رديں گپ تالان کنگ ۽ وڙ ۽ پيم۔
ج. پٺ ۽ پول کنگ۔
د. ٿولياني همرائي ۽ گپ ۽ تران ۽ باوستان آسراقي ديگ۔

8. اے ريبند که شهري حساب داد ۽ حق دار انت ۽ جوابده بوگ سرکاري کارندپاني ذمه واري انت، جهگيريں سرکار ۽ بُنياتي اصول هميش انت۔

ا. راست

ب. رد

ديما

پُشتا

دومی درونت: کجام اوں جیڑہ ۽ ہاترا پلہ مرزی گرگ ۽ مواد جم کنگ

اگاں شما سرکار ۽ کارندہاں جوانیں وڑے ۽ باور کنائینگ لوٹ ات کہ ہذمتانی پُجارینگ ۽ گہتری ۽ گزر انت، گڈا شمارا اے پدّر کنگ لوٹیت کہ شیم جُہد ۽ ہاترا مزنیں کسایے ۽ چاگردی پلہ مرزی ہست انت، ۽ اے ہیر ۽ شاپدی اوں پُجاریں انت کہ ہستیں ہذمتانی بستار مٹگی بستار ۽ چہ کم انت۔ اے درونت ۽ چہ شما دربر ات کہ چاگرد ۽ پلہ مرزی چون گرگ بیت ۽ بُنیاتی پٹ ۽ پول ۽ ہاترا کجام ازیاب ۽ ریبند کارمرز بوت کن انت۔

وہدیے شما اے درونت ۽ سرجم کن ات، گڈا شما جہل ۽ داتگیں گپاں سرپد بوگ ۽ لائک بے:

- وتی چاگرد ۽ مردماں گوں اے پچار بوتگیں لوٹانی بابت ۽ گپ ۽ تران کنگ کہ اے ہذمتانی پُجارینگ ۽ درگت ۽ انت؛
- وتی نگہوانی ۽ جُہدانی ہاترا پلہ مرزی گرگ؛ ۽
- وتی ہذمتانی پُجارینگ ۽ نگہوانی ۽ جُہدانی ہاترا مواد ۽ شاپدیانی آرزشت ۽ سرپد بوگ۔

شما چه وٲی چاگرد ء ٲه لوٲ اٲ؟

زورگ بوٲگ ٲه [Research for Organizing Toolkit, Facilitator's Guide and Toolkit](#) ء.

بوٲ كنٲ كه شٲم ذٲن ء ٲيسرا لهٲي انٲي هيال بنٲ كه شٲم چاگرد ء كجام ٲيزا گهٲر جوړ كنك ء گزر اٲٲ. هذمٲاٲي ٲُجاريٲك ء نكٲهواٲي ء ٲُهد اٲ گهٲرياٲ راٲٲ جوړ كنك ء كمكار ٲڌر بوٲ كن اٲٲ. يك هبرٲ يات به دار كه شٲم نكٲهواٲي ء منصوبه ٲما وهداٲ گيش ٲائډگي بيٲ وهډٲ شما ٲيش داٲٲ كن اٲ كه چاگرد ء بازيٲ مرډم اوٲ ٲم گهٲرياٲي گزر ء رډا شٲم وږيٲ هيال دار اٲٲ.

يات به دار

چاگرد ء واٲشٲاٲي زانك ء دُرٲٲاٲ ٲه مسٲريٲ وږ ء ٲيم ٲميش اٲٲ كه آٲي ء ٲه ٲٲك ء ٲُٲٲ گرگ به بيٲٲ. بازيٲ مرډم چاگرد ء بازيٲ هٲاب ء ٲار اٲٲ ء آٲاٲي لوٲ ء گزر اوٲ ٲُٲا بنٲٲ. سوبمنډياٲي گمان ٲما وهداٲ زيات بنٲ وهډٲ شما چاگرد ء ليكه ء هاٲرا دل ء دماگ ء ٲٲ كن اٲ ء وٲي جنډي ٲسند ء كيٲك ء آٲراٲي سرا سانډار بوگ ء نٲيل اٲٲٲ. سډك جوړ به كن كه شما بازيٲ ٲبكه ء مهلوڪ ء گون نزيكي كن اٲٲ: مرډين ء جنين، ورناءُ ٲيرين، سيرين ء گريب، ء نٲٲي ء مډٲٲي كم آبادي ء مهلوڪ ء گون ٲم.

ادا شمع جيڙگ ۽ هاترا بازيں هدمتاني پُچارينگ ۽ درگت ۽ لهتيں بُنيادي جُست ديگ بوتگ آنت:

وانگ ۽ زانگ

ما کجام وانگ ۽ زانگي موھ يا کاران گندگ لوٽ اُنت؟ ايشي ۽ تها سرڪاري وانگجاپاں وانگ ۽ بستار ۽ بُنيادي آسراتياں آبيد موزه ۽ آبيد پاڻدي اداڙگ اوڻ هوار بوت کن اُنت که بنداتي وانگ، وانينگ، مزنيں مردماني وانگ ۽ ايندگه پروگرام بنت۔

هستين سياسي هدمتاني کساس

آيا چوشين جاه بوگ لوٽيت که اودا چاگردي هدمت پُچارينگ به بنت؟ چاگردي هدمتاني لهتيں درور جانسلامتي ۽ آسراتي، کرايه داراني هاترا پيلڪاري ديوان، کهولي هدمت، روزگار ۽ پيلڪاري ۽ بُنجاه ۽ ايندگه هوار بوت کن اُنت۔ مئے چاگرد ۽ کجام هدمتاني گيشتر گزر بيت؟

پاڻدگ

آيا مئے چاگرد ۽ انچين بُنيادي آسراتي هست اُنت که ايشان گهتريں وڙي ۽ کارمرز کنگ بوت به کنت؟ چوش که گند ۽ گسڏاں چست کنگ ۽ بندوبست، لين، ساپين آپ ۽ ايندگه؟

سرپدي

مئے چاگرد ۽ کجام دروشم ۽ سرپدي ۽ گزر اُنت؟ پروگرام ۽ هدمتاني درگت ۽ سرپدي؟ ريشوني ۽ هاترا نقشه؟ جوانين سائن بورڊ؟ انچين جاه که اودا چاگرد ۽ جيڙباني درگت ۽ سرپدي ديگ بوت به کنت؟ اے سرپدي کجام مردمان تاں سر بوگ لوٽ اُنت؟

پچين جاه

آيا مارا پچين جاه ۽ هَنداني گزر هست اُنت که اودا پکنک کرت به کن اُنت، آرام کرت به کن اُنت، لئيپ ۽ گوازي ۽ ورزش کرت به کن اُنت؟ چاگرد ۽ هاترا باگ ۽ سبزين جاپاني بابت ۽ ڇه هيال اُنت؟

لئيپ ۽ گوازي، سئيل ۽ سواد

شما کجام وڙين لئيپ ۽ گوازي ۽ سئيل ۽ سواداں لوٽ اُنت؟ ورزش، گردگ، اوڙناگ، ٿينس ۽ ايندگه؟ اے کاراني هاترا چاگرد ۽ کجام دروشم ۽ آسراتي درکار اُنت؟

دگه

آيا چوشين دگه کار يا مڏي ۽ هست که ايشاني بابت ۽ ادا جُست کنگ نه بوتگ بلے شما ايشان وقی ميتگ ۽ گندگ لوٽ اُنت؟

شما چه وتی چاگرد ء چے لوٹ ایت؟ (برجاه ایت)

شما بازیں ذریعہ آن کارمرز کنان ء وتی چاگرد ء مردماں چہ مہکمیں وڑے ء سرپدی گپت کن ایت، تاکہ اے گہتر زانگ بوت بہ کنت کہ آیا آ ہذمتانی پُجارینگ ء گہتری ء بابت ء شے ہیالاں گوں تپاک انت یا نان، ء شے نگہوانی ء جُہدانی ہاترا پلہ مرزی گپت کنگ بوت بہ کنت۔ فیصلہ کنگ ء ہاترا اے ذریعہ آن چہ کجام دُرستان گیش جوان بیت، جہل ء داتگیں جُستانی سرا بہ جیڑ ایت:

- شما اے جیڑہ ء گہتریں وڑے ء چون سرپد بوت کن ایت؟ آیا شمارا حساب ء کتابی سرپدی ء گزر ایت، جند ء تجربہ آنی یا دوئینانی؟
- ہما ہذمتانی کہ شما تپاس گرگ ء ایت، ایشانی کارمرز کنوک کئے آنت؟ اے جیڑہ ء کئی ہاسیں ہدوبہناکی آنت؟ کئے آماچ بوگ ء ایت؟
- شما اے وڑیں باسکاں چہ کجا شوہاز کرت کن ایت؟
- آیا یک گہبودی ادارے، مزنشہدربرجاہ ے یا گلے ہست ایت کہ آہاں چہ شما سرپدی ء کمک گپت کرت کن ایت؟
- اے نژیکی ء کار ء وهداں شمارا جند ء دیمپانی ء سلامتی ء کجام پہنات زین ء دارگ لوٹ آنت؟

اے جُستانی پَسو شمارا اے گیشینگ ء کمک کرت کن آنت کہ سرپدیانی گرگ ء جہل ء داتگیں کجام ذریعہ شے نگہوانی ء جُہدانی ہاترا درستاں چہ گیش پائدگی بوت کنت۔

دیما

پُشتا

سروے

سروے ۽ هاسپس جُست ۽ پُرس بنت ۽ لس وڙاں آهانی کسانیں جواب یا پَسو درکار بنت۔ ایشاں گیشتر رسمی یا ذُراج کش بوگ نه لوئیت، بلے اے جُستاں چه شَرین سریدی رست کنت۔ بل که سروے آن لائن، ڈاک ۽ ذریعہ ۽ یا دیم په دیم ۽ پُر کنگ ۽ دروشم ۽ اوں کنگ بوت کن آنت، بلے گیشتر وهداں، وڙایش بیت که سروے گلگدار ۽ دروشم ۽ بیت، تاں که سروے کنوک پَسو دیوک ۽ گوں نَزیکي ے جوڙ کرت به کنت۔

یات به دار

پٹ ۽ پولی کار ۽ مردم گری ریبندانی پابندی سک باز آرزشت دارایت۔ شما سریدی گرگ ۽ هاترا کجام اوں وڙ ۽ پیمان کارمرز کن ات، جهل ۽ دانگیں گپاں زین ۽ به دار ات:

رازداری

نام ۽ چیر دیگ

بهیسه

پٹ ۽ پول ۽ ذریعہ ۽، شما مردماں چه گپتگیں مواداں یکجاء کرت کن ات، بلے ایشانی سریدیاں کدی پڊر مه کن ات، ۽ نئے که گپتگیں سریدیاں زدیں یا وت گڙیں جوڙ به کن ات۔

وهڊے شما وتی چاگرد ۽ مردماں گوں گپ کن ات گڏا:

وتی پڄار ۽ پٹ ۽ پول ۽ تچک ۽ به گوش ات

وتی پٹ ۽ پول ۽ مول ۽ مراداناں تچک ۽ به گوش ات

مردمانی تب ۽ هیالانی شرب ۽ به کن ات

کدی اوں پَسو دیوک ۽ هج وڙا دھوکه مه دئے

اے سریدی ”پٹ ۽ پول ۽ بُنیاتی اصول: یک پڄاری کتابک ۽ چه زورگ بوتگ آنت، که اے

2010 ۽ مارٹھا بریڊی (پاپولیشن کونسل) ۽ تیار کرتگ آنت۔

سروے هسابی سریدی (Qualitative information) گرگ ۽ هاترا گیش پائندگی بنت، آنچو که هساب ۽ شُمار انت، چه جاه ے که کساسی سریدی ئیگ ۽، چوشکه مردمانی جند ۽ بابت ۽ یا تجربه ۽ بابت ۽، جهل ۽ لهتیں شتور داتگ آنت که ایشانی کارمرز کنان ۽ شما یک گونڊیں ۽ پائندگی این سروے ۽ کرت کن ات:

• وتی جیڙیانی بابت ۽ 5 ۽ تاں 10 جُستانی بابت ۽ به جیڙ که آهاں شما جُست کنگ لوٹ ات۔ اے هبر ۽ سدک به کن که ایشانی پَسو کسانیں هسلے ۽ دیگ بوت به کن آنت۔ په ذرور:

○ شما ماه ۽ تها چنچو زندا وتی چاگرد ۽ جانسلامتی ۽ جاه ۽ په آسرائی گرگ ۽ روڙ؟

○ آیا شما کدی چوشپن درمان ۽ گزر بوتگ که آکلینک ۽ نه بوتگ آنت؟

○ آیا شما یک آنچیں چیزے گوشت کن ات که ایشی ۽ چه کلینک ۽ آسرائی ۽ گهتری آنک کرت به کنت؟

• یک کسانیں پڄاری سپاهگ تیار به کن که ایشی ۽ ذریعہ ۽ شما گمانی این پَسو دیوکاں سرید کرت به کن ات که اے سروے کجام مول ۽ مراد ۽ هاترا انت ۽ شما گوں آئی ۽ پڄا گپ کنگ لوٹ ات۔

• سروے ۽ فارم کلب بورڊ ۽ جنگ به بیت ۽ آنچو که پَسو آیان بنت، آهاں زوتیں وڙاں نبشته به کن۔

• اگان مناسب بوت، گڏا پَسو دیوک ۽ چه آئی ۽ نام ۽ نَزیکي ۽ سریدیاں

گرگ ۽ اوں جُهد ۽ به کن تاکه شما دیمترا جُستانی هاترا پڊا نَزیکي کرت به کن ات یا وتی نگهوانی ۽ جُهدانی بابت ۽ سریدی پُجارینت به کن ات۔ آهانی پڄاری سریدیاں آهانی پَسواں چه جُتا کنگ گهتر بیت تاکه رازداری ۽ سدکی بوت به کنت۔

باوستی ٹولی

(ایشان بازیں وهداں ”فوکس گروپس“ اوں گُوشگ بیت) کسانیں دیوان بنت (کساس ہپت تاں دوازدہ مردمانی) ایشانی یک آسراتی دیو کے بیت تاکہ کجام بُنگپ ءِ سرا لیکہ ءِ سریدی گرگ بوت بہ کنت۔ گلگدار ءِ وژا، باوستی ٹولی اوں کساسی مواد گرگ ءِ یک ہاسیں ذریعہ بے بیت، ءِ اے مردمانی کتہ کاری، گپ ءِ تجرباں ٹولی ءِ دروشم ءِ زانگ ءِ شریں وژا ءِ پیہ۔ اے کجام ہاسیں جیڑہ یا بُنگپ ءِ جُہلانکی ءِ زانگ ءِ ہاترا اوں پائندگی بوت کن آنت۔ باوستی ٹولیاں بہر زوروک یک دومی ءِ گون لیکہ ءِ کسپہاں یک دومی ءِ دیاں، کہ اے گپ ءِ تران ءِ گیش شرتہر کنت، بلے، ٹولی ءِ بوگ ءِ سوب ءِ سنجی این بُنگپانی سرا گپ کنگ باز وهداں گلگدار ءِ مقابلہ ءِ گیش سک بوت کنت۔

باوستی ٹولی ءِ ریشونی ءِ ہاترا لہتیں شئور:

- یک آنچیں ریشونی بے جوڑ کنگ ءِ ہاترا بہ جیڑ کہ ایشی ءِ ہما جُست ہوار بہ بنت کہ شما کنگ ایش لوٹ ایت، ءِ کہ اے بازیں بہراں بنت تاکہ شما گپ ءِ تران ءِ گہتریں وژا ءِ کرت بہ کن ایت ءِ درکاریں سریدی یکجاہ کنگ بوت بہ کن آنت۔ جوانیں فوکس گروپ ءِ جُستانی ہاسیت ایش ایت:
 - آکسہ ءِ گپاں درانگاز کنوک بنت
 - آگپ ءِ تران وژیں مارگ بہ بنت
 - گپ ءِ پہ ارزانی بہ بیت
 - تچک ءِ سادگ بہ بنت
 - گونڈ ءِ تچک بہ بنت
- وهدے شما گپ ءِ تران ءِ سروکی ءِ کنگ ءِ ایت، گڈا جُست کنگ ءِ پد کیم دَم بہ کن تاں کہ مردماں پَسو دیگ ءِ وهد بہ رَسیت۔ اگان مردماں جُست بہم ءِ نہ یتک آنت یا آپَسو دیگ ءِ چہ ٹرس ایتاں، گڈا جُستاں دگہ دروشم ءِ بہ کن ایت یا ایشی ءِ گونڈیں جُستانی دروشم ءِ بہ کن ایت۔ اگان شمارا بس ”ہو“ یا ”ناں“ ءِ پَسو لوٹ ایت، گڈا گیش پٹ ءِ لوٹ کنگی جُست بہ کن: ”آیا شما کجام اوں دَرورے دات کرت کن ایت؟“
- اگان مناسبت بیت، گڈا فوکس گروپ ءِ گپ ءِ تران ءِ ریکارڈ کنگ ءِ بہ جیڑ ایت تاکہ شما رندا بہم گپ ءِ ترانانی تپاس گپت کرت بہ کن ایت ءِ ہاسیں دانکاں وتی گورا ایر کرت بہ کن ایت۔ ریکارڈنگ ءِ چہ پیش اے ہبر ءِ سدک جوڑ بہ کن ایت کہ دراہیں بہر زوروکاں سریدی بہ بیت ءِ آیشی ءِ سوب ءِ اوں بہ زان آنت۔
- گپ ءِ تران ءِ ہاترا کجام بے تواریں جاہ بے گچین بہ کن ایت ءِ کرسی آنچو جنگ بہ بنت کہ دُرا یکیں دائرہ ءِ نشت بہ کن آنت، تاکہ دُراہیناں یک دومی ءِ گون گپ کنگ ءِ ارزانی بہ بیت۔

باوست یا فوکس گروپ ءِ برجمی ءِ بابت ءِ گیشتر زانگ ءِ ہاترا [this resource](#) ءِ چہ [The Community Tool Box](#) ءِ داتگیں ریشونیاں بہ وان ایت۔

رسانکدر ۽ تپاس

رسانکدر ۽ تپاس مهڪمیں وڙے ۽ گچينیں بنگپ ۽ سراجُتائين ذريعه آن چه گپتگیں هال يا کسانين تامُراني تپاس بيت۔ ايشی ۽ چه جاور ۽ پٺ ۽ پول ۽ دروشم ۽ کارمرز کنگ بوت کنت ۽ اے هبر ۽ دس ۽ اون دنت که کجام اون جيڙه ۽ را رسانکدر ۽ چون پيش يا بيان کنگ بوگ ۽ انت۔ دگه یک وڙے ايش انت که هاسين هالاني ذريعه ۽ نشاندہی کنگ به بيت ۽ وٽي بنگپ ۽ سرا بُنياتي لہزانی ذريعه شوہاز کنگ به بيت تاں که اے زانگ بوت به کنت که کجام بنگپ ديما پيداڪ آنت۔ اے اون چارگ الٰہی انت که بلاگر ۽ چاگردي رسانکدر ۽ مردم شمع جيڙه ۽ بابت ۽ چه گوشگ ۽ آنت۔ آن لائن گپ ۽ تران ۽ هوار بوگ نه ايوک ۽ نوکين ذريعه آن چه سرپدي گرگ ۽ یک جوانين وڙے پيمے بگنديے گمانی اين ہمرابانی پجار ۽ ذريعه اون بوت کنت۔

ديما

پُشتا

پالیسی پٽ ۽ پول

شما گون شهریاں گچین کرتگیں سرکاری هذمتانی بابت ۽ کرتگیں گپ ۽ تران ۽ بنیات ۽، اے جیڑہ ۽ دروشم ۽ کار ۽ سرپد بوگ ۽ بنا کرت کن ات۔ شهریاں چه سرپدی یکجاء کنگ ۽ ہمرائی ۽، اے جیڑہ ۽ قانونی، سیاسی ۽ مالی پہناتاں سرپد بوگ اوں سک باز آرزشت دارایت۔

بنداتی وڑاں، شمارا لہتیں بُنیاتی جُستانی پَسوانی شوباز کنگ ۽ جُہد کنگ لوئیت:

- اے هذمتان کئے کارمرز کنت؟
- چنچو کساس ۽؟ چنچو رندا؟
- کارمرز کنوکانی عمر، جنس، آمدن ۽ ایندگرانی بابت ۽ ۽ بہر ۽ بانگ هست انت؟
- سرکار ۽ قانون، پالیسی یا بودجا ۽ بُنیات ۽ شہری کجام هذمتانی حقدار انت؟ (چوشکہ: ۽ رَز ۽ ٹگہ بزاں ویکسین یا ہر چک ۽ ۽ رَز ۽ کتاب)
- اصل ۽ کجام هذمت پُجارینگ بوگ ۽ انت؟
- آیا شما ہما سرکاری ادارگانی پُچار ۽ کنائینت کرت کن ات کہ ہما سروس یا جیڑہ ۽ ذمہ وار انت؟
- آیا اے جیڑہ انچوش انت چوشکہ هندی تک ۽ نگہوانی ۽ ۽ جہ گیش ۽ گیوار بوت کنت؟

شمارا اے جُستانی پَسو سرکاری ذریعہ آں چه رستگیں سرپدی یا مواداں چه اوں رست کن انت۔ شما وتی پٽ ۽ پول ۽ بندات ۽ دروشم ۽ وزارت یا سرکاری ادارگانی کارگساں اے سرپدیاں گپت کن ات کہ آیا آہانی گورا جہل ۽ داتگیں کجام کاگد هست انت کہ هذمتانی پُجارینگ ۽ چار ۽ دلگوش ۽ بابت ۽ انت:

- هندی هذمتانی پُجارینگ ۽ درگت ۽ قانون
- درمان، وانگی کتاب، فرنیچر ۽ ایندگہ ہمے وڑیں سامانانی لڑ
- سرکاری هذمت یا منصوبہانی مالیاتی ریکارڈ یا حساب داد احوال
- سرکاری هذمت یا منصوبہانی بودجا ۽ رَز ۽ بہر ۽ بانگ

اگاں اے کاگد شمارا ارزانی ۽ دست نہ کپ انت گڈا شما هالان تاں رَسگ ۽ شَنگکاری ۽ قانون [The Publication and Information Freedom Law](#) ۽ چار ات کن ات تاں کہ اے زانت بہ کن ات کہ آیا شما اے سرپدیاں گرگ ۽ هاترا سرکاری دروشم ۽ دزبندی دات کرت کن ات۔

سرکاری مردمان گون نزيكياں گيش ڪنگ

سرپدي زورگ بوتگ آنت ڇه bolderadvocacy.org ۽ Meet the Legislators: The Basics of an Effective Meeting۔

سرڪاري ذريعه آن ڇه سرپدي گرگ ۽ يڪ دگه وڙي ايش بوت ڪنت ڪه شما اے سرڪاري واکداراں گون گند ۽ نند ۽ به وهڊ به گيشين ايت ڪه آشم جيڙه ۽ ذمه وار آنت۔ ايشي ۽ آبيد، هما واکداراں گون نزيڪي جوڙ ڪنگ اوڻ پائڊگي بوت ڪنت۔ وهڊي شما سرڪار ۽ هستين گچينين مردمان زانگ ۽ بئي گڏا بوت ڪنت ڪه: آشم جيڙه ۽ بابت ۽ فيصله زورگ ۽ نوبت ۽ به بنت، آ شما اے رد ۽ سرپدي ۽ مواداں دات ڪرت به ڪن آنت، ۽ اگاں آشم منصوبه ۽ مول ۽ مراد ۽ نشانگاں سرپد بنت، گڏا آشم چار ۽ دلگوش ۽ ڪاراں اڙاند جوڙ بوگ ۽ بدل ۽ ڪمڪ ڪن آنت۔

شمارا اے زانگ ۽ هاترا پٺ ۽ پول ڪنگ لوڻيت ڪه ڪجام سرڪاري ڪارگس شيم چار ۽ دلگوش ۽ جيڙه ۽ نگهواني ۽ ڪنت۔ ايشي ۽ هاترا يڪ جوانين بندائے ايش بوت ڪنت ڪه شما وٽي هندي شهر يا ڪوچي ڪونسل ۽ جهگير يا هندي وزارتاني ڪارگساں هستين ڪجام يڪ جهگير ۽ گون نزيڪي به ڪن۔

يات به دار

چار ۽ دلگوش ۽ ڪار ۽ يڪ بهري سرڪاري واکدار ۽ جهگيراں گون گند ۽ نند ڪنگ ايت۔ ايشي ۽ هاترا، اے آلم بيت ڪه هما سرڪاري هذمتاني شما نگهواني لوٽ ايت، ايشي ۽ گچين ۽ به چار ايت ۽ به ڪن ايت، چيا ڪه بوت ڪنت ڪه بازين وهڊاں سرڪاري واکداراني نيمگ ۽ ڇه هلاپ يا گهگيري ۽ ديمپاني ڪنگ ڪپيت۔ يات به دار، اے شيم سرا ايت ڪه شما وٽي سرپدي ۽ دانشمندی ۽ ڇه فيصله به ڪن ايت ڪه آيا ڪجام چار ۽ دلگوش شيم ديمپاني ۽ هاترا ترسناڪ بوت ڪنت يا ناں۔

شما جيڙ ايت ڪن ايت ڪه آيا سرڪاري واکدار شمارا گون گند ۽ نند ۽ بدوبهناڪي دار آنت۔ اے راست ايت ڪه آگيشتر درگت بنت ۽ آباني گورا وهڊ ڪم بيت۔ بلے اے هير ذهن ۽ دارگي ايت ڪه شما وٽي ڪميونٽي ۽ گزر ۽ بُرز ليڪهي آن زانگ ۽ هاترا بهري ڪه پٺ ۽ پول ڪرتگ، ۽ گهتري آرگ ۽ هاترا هما واهشتاں ڪه دار ايت، آ شما يڪ گرانبهائين سرپدي داروڪين ۽ چاگرد ۽ تها بهيسه دارين مردم جوڙ ڪرت ڪن آنت۔ سرڪاري واکدار مهڪمين هذمت پُڄارينگ ۽ ذمه وار بنت، ۽ شيم گورا آنچين سرپدي بوت ڪنت ڪه شما آباني ڪمڪ ۽ به ڪن ايت۔ اگاں شيم ڪار ۽ آسر ۽ هذمت گهتري بنت، گڏا اے آباني هاترا مهلوڪ ۽ پله مرزي گرگ ۽ ذريعه جوڙ بوت ڪنت۔

سرڪاري اگده دار يا سيادي داروڪين جهگير ۽ گون گند ۽ نند ۽ دزيندي ۽ به ڪن ايت تان ڪه آ شما آباني ديم وٽي چار ۽ دلگوشي پروجيڪٽ ۽ آباني ديم پيش ڪرت به ڪن ايت ۽ اے گچينين چاگردي جيڙه ۽ بابت ۽ سرپدي پُڄارينت ڪرت به ڪن ايت۔ اے هير ۽ سرا آلم ۽ زور به دئيت ڪه شما جيڙه ۽ گيش ۽ گيوار ۽ گر ۽ چيل ۽ بدل ۽ وٽ مان وٽي ڪمڪ ۽ شوباز ڪنگ لوٽ ايت۔

گند ۽ نند ۽ پڊ، ايشي ۽ سرجمين زندگيري آلم ايت۔ اگاں شما ڪجام اوڻ چيز ۽ وعده ڪرت گڏا ايشي ۽ سرجم به ڪن ايت، مٽ واري ۽ نوٽ ۽ نبشته به ڪن، گند ۽ نند ۽ گپتگين سرپدياں نبشته به ڪن ايت تان ڪه شما بانداٽ ۽ وٽي سيادياني تپاس گپت به ڪن ايت، ۽ هما اگده دار ۽ گون بهري وڙا نزيڪياں برجاه به دار ايت۔ يات به دار ڪه شما وتارا ڪمڪاري ۽ دروشم ۽ پيش به ڪن ايت۔ گند ۽ نند ۽ يڪ نزيڪي ۽ سرپد به بو، نه ڪه يڪ رنڊي ۽ ڪاروائي ۽۔

ادا لهتين شئور داتگ آنت ڪه ايشاني ڪمڪ ۽ ڇه شما يڪ سرڪاري اگده دار ۽ گون گند ۽ نند ۽ تياري ۽ ايشي ۽ جوانين برجمي ۽ ڪرت به ڪن ايت:

گند ء نند ء چه پيسر ء تپاسي لڙ		
مواداں تيار كن	✓	گونڌ ء بدوبيناكي داروڪين مواد ديما بيار۔ يڪ تاڪديمه كه ايشي ء سرا شيم پچار بيت ء شما ڇه كن ات، بوت ڪنت كه هم به بيت۔ سرجمين سرپدياں همما مردمانى هاترا اير به كن كه گيشتر زانگ لوٽ انت يا زند ء گند ء ننداني هاترا۔
ديوانه ٺهين	✓	به جيڙ كه لهتين انجين مردم هوار ڪنگي انت كه آباني ليڪه شيم جيڙه ء چه جُتا انت۔ په درور همما مات ء پت كه آهان وتي چڪاني هاترا وانگ ء گچينين دلگوش گرگ ء جنجال ديما انت، يا فيڪلي ڀي ء باسڪ۔ بله گيشين مردم مه لوٽائين۔ سيءُ يا چار ء گيش مردماں گون ڪسانين وهه ء شرين سرپدي گرگ ء جنجال بوت ڪنت۔
وهه	✓	سي منٽ ء گند ء نند ء دزبندي ء به كن۔ زوتاں به رس ء ودار ڪنگ ء ارادگ به كن۔ ڪارنڊهاں گون گپ به كن تاں وهه ڏيڪه شما آباني ڪاراني تها دزمانجني ڪنگ ء نه ات، ء سدڪ جوڙ به كن كه بُنياتي ڪارنده سرپد انت كه شما ڪي انت ء شما ڇه پُچارينگ ء ات۔
لهتين بُنياتي پٽ ء ٻول به كن	✓	سرڪاري اگده داراني بابت ء بُنياتي سرپدي گرگ ء جُهد به كن۔ آيا شما آباني فيصله يا ووٽائي وهه ء چار ات ڪن ات؟ آيا آباني ڪجام اون تند جاه بڙاں ويب سائٽ يا چاگردي رسانڪدر ء جاه ڀي هسٽ انت؟ گند ء نند ء چه پيش وتي مهلوڪ ء سرپد بوگ المي انت۔
آسراڻي ديوكه گچين كن	✓	گند ء نند ء ڪيس ء را من انگين جهگير گچين به كن كه آٿولي ء پچار ء به ڪنت ء گند ء نند ء مول ء مراداں بيان به ڪنت، يڪ جوانين بندائے بوت ڪنت: ”ما زان انت كه ما شيم هاترا چوني ء ڪمار پدر بوت ڪن انت۔“
آئي ء چه گپ ء بندات ء ڪنائين	✓	وهه ڏيڪه شما وتي جيڙه ء منصوبه بندي ڪرتگين چار ء گذار ء بابت ء گوشت، گڏا گند ء نند ء بنجاه سرڪاري اگده داراں گون گپ ء تران ڪنگ ء نيمگ ء به بيت۔ اڀر ڪي مشڪل بيت۔ ايشي ء بڙانت ايش انت كه يڪ تچڪين جُست به كن، انچو كه ”آيا شيم جُست هسٽ انت؟“ ء بدل ء جُست به ڪن كه ”ڪارگس ء شيم لوٽ ڇه انت؟“ هممنچو گيشتر آگپ ڪن انت، هممنچو گيش شمارا بدوبيناكي ء هلاپ ء بابت ء اشاره رسيت۔
ڪمڪ ء جُست به گر	✓	وتي چار ء دلگوشي ڪار ء هاترا همما مردمانى پله مرزي ء به لوٽ ات ء به چار ات كه آيا آشمارا دومي گماني اڀر پله مرزي يا سرپدي ء مواد ء ذريعه آني نيمگ ء ريشوني ڪرت ڪن انت۔ شما آهان چه اڀر اون جُست ڪرت ڪن ات كه هذمتاني جوانين پُچارينگ ء ڪجام چيز ديما اڙاند انت ء سرڪار ء ڪجام بهر ء ذمه واري انت، همما جيڙه كه شما آئي ء تپاس گرگ ء ات۔
ديمتري گامگيج ء گيشين	✓	گند ء نند ء گذسر ء ڪجام تچڪي ء اؤڪين گامگيج ء سدڪي ء گون به كن۔ په درور، سرپدي پُچارينگ، گند ء نند ء وهه ء گيشينگ، آهان چار ء دلگوش ء وهه ڏيڪه چاگردي ديم په ديمي ديواناں لوٽائينگ يا هم وڙين دگه۔
شيم روگ ء چه پيش	✓	پهر قانود ساڇ ء جُست به ڪن كه آهان گون نزيڪي ڪنگ ء گهٽرين وڙ ء پيم ڪجام انت: اي ميل، فون ڪال، موبائل ء ڪلوه ديم ديگ ء ايندگه۔

دومی درونت: یات دارگی هاسین دانک

- وهدیے شما اے گند ات شمع چاگرد ء مردم اوں گهتری ء هاترا بروبریں هیال دار آنت، گڈا هذمت ء پُجارینگ ء چار ء دلگوش (سروس ڈیلیوری مانیٹرنگ) ء منصوبه گیش پائڈگی بوت کنت۔
- سروے گچینیں جُستانی سرا بیت، که ایشانی پَسو گونڈ بنت، ء اے هسابی سرپدی (Quantitative data) جم کنگ ء هاترا کمکی بنت۔
- تُری شما سرپدی جم کنگ ء هاترا کجام اوں وڑ ء رَیبنداد دستاں به زور ات، پر وهد ء اے هبر ء هیال ء به دار ات که مردمانی رازداری، نام ء چیر دیگ، ء بهیسه دیمپان به بیت۔
- گلگدار ء کجام هاسین بُنگپ ء سرا ریشونی ء ردا باوست بنت، که اے یک مردم ء تاں دومی مردم ء نزیکي برجاه داران ء شمع چار ء دلگوش ء کار ء هاترا پله مرزی پیداک کرت کن آنت ء پَسو دیوکانی هِدوبنناکیاں گیش کرت کن آنت۔
- باوستی ثولی (یا فوکس گروپ) کسانیں دیوان بنت (کساس هپت تاں دوازده مردمانی) که اے هیلکاری رُرتگیں بندوبست کنوکانی سروکی ء برجم کنگ بنت تاں کجام اوں بُنگپ ء ردا مردمانی لیکه ء سرپدی گرگ بوت به کن آنت۔
- رسانکدر ء تپاس، هال یا کسانیں تامرانی (ویڈیوز) سرجمیں تپاس گرگ بیت که اے بازیں ذریعه آن چه هاسین بُنگپانی سرا گرگ بوتگ آنت۔
- کجام اوں سرکاری اگده دار یا جهگیر ء گون گند ء نند پُشت ء پٹ ء پول کنگ ء اے هذمت ء بابت ء سرپدی یکجاه کنگ ء یک دکه جوانیں وڑے بوت کنت که ایشی ء شما چار ء دلگوش ء کنگ ء ات۔

دومی درونت ۽ چگاس

1. سروے حسابی سریدی (چوش که حساب ۽ شمار) گرگ ۽ گیش کمار بیت، چه جاه ۽ که کساسی سریدی (چوش که مردمانی کسه) گرگ بنت۔

ا. راست

ب. رد

2. گلگدار ۽ جستانی جوڑ کنگ ۽ هاترا جہل ۽ دانگیں کجام گہترین کاریگی رہیندی؟

ا. بس هو یا ناں ۽ پسو دیگی جست به کن۔

ب. انجیں جست به کن که ایشاں شمارا ہما جواب به رسیت که شما لوٹ ات۔

ج. اگاں جواب دیوک هاسیں گپے گوشگ ۽ بیت گڈا گیشیں سریدی گرگ ۽ هاترا پڑمو (Probing) جست الم به کن۔

د. اگاں کجام جستے ۽ سرید نہ بوت ۽ گڈا تچکی مه لوٹ چیا که ایشی ۽ چه پسو دیوک گڑ ۽ منج بیت۔

3. شما سریدی جم کنگ ۽ هاترا ہرچی که وڑ ۽ پیہ کارمرز کن ات، ہر وہد ۽ اے ہر ۽ ہیال دارگ المی انت که مردم ۽:

ا. جندی سریدی

ب. گمنامی

ج. راز داری

د. اے درائینانی دیمپانی کنگ به بیت۔

4. گلگدار شے چار ۽ دلگوش ۽ جہدانی هاترا پلہ مرزی پیداک کنگ ۽ کجام وڑا کمار بوت کنت؟

ا. اے یک پہ یک ۽ گپ ۽ تران ۽ موہ دئینت۔

ب. پسو دیوکانی ہدوہناکیاں گیش کن انت۔

ج. پسو دیوکاں زبانی پسه دیگ ۽ موہ دیاں، چه جاه ۽ ایش که آنہشتہی دروشم ۽ پسو به دنت۔

د. اے دراہیں سوبانی بُنیات ۽۔

5. باوستی ٹولی (ڈسکشن گروپ) ۽ جست چون به بنت؟

ا. انجیں جست که کسہاں دیما بیار انت ۽ باوست وڈی به کن انت۔

ب. گپ ۽ تران چو کہ مارگ به بنت۔

ج. گوشگ ۽ آرزان به بنت۔

د. بُرز ۽ دانگیں دُراہیں گچیئی این شری به بنت۔

6. شے پٹ ۽ پول ۽ هاترا درستان چه گیش پانڈگی این سریدی کجام کاگد پُچارین انت؟

ا. ہندی ہذمتانی پُچارینگ ۽ درگت ۽ قانود

ب. بُندپتر ۽ کتاب

ج. شے دوستگیں کسمانکی سیاہگ (ڈرامہ اسکرپٹ)

د. لېږلېد (ډکشنري)

7. چارۀ د لگوشي يا نكهواني ۀ تيار ياني وهدا سرکاري کارنډپاڼ گون نزيکي کنگ پرچه پانډگي بوت کنت؟

- أ. چيا که شمارا چارۀ د لگوش ۀ هاترا آپاني اجازت درکار بيت.
- ب. هم هاترا که شمارا هډمتاني پُچارينگ ۀ گهتري ۀ نشاندېي کنگ ۀ پهلې لوڅگ کپيت.
- ج. چيا که آږشت ۀ سرپدي پُچارينت کن آنت يا سرکاري کاگداڼ تاڼ رَسگ ۀ کمک کرت کن آنت.
- د. تاڼ که شما آپاڼ شيوار کرت به کن اټ.

8. وهډي شما يک سرکاري کارنده پي ۀ گون گند ۀ نند ۀ روگ ۀ اټ گڏا شمارا کجام دروشم ۀ تيار کنگ لوڅيت؟

- أ. باز سرجميڼ مواد تيار به کن تاڼ که کارنده سرجميڼ وڙا جيڙه ۀ سرپد بوت به کن آنت.
- ب. يک تاڼ ۀ سرا سرجميڼ ۀ ډدوېناکي ۀ سرپدياڼ تيار به کن تاڼ که شما وټي جيڙه ۀ تچک کرت به کن اټ.
- ج. هلاپ ۀ يک لڙي تيار به کن تاڼ که باوست ۀ تيار بوت به کن اټ.
- د. وټي سرجميڼ سي وي ۀ ډمرائي ۀ بر اټ گون تاڼ که کارنده سرپد به بنت که شما سنگينيڼ مردم اټ.

ديما

پُشتا

شهری احوال کارڈ۔ گام پہ گام ریشونی

سرپدی زورگ بوتگ انت چه [“Improving Local Governance and Pro-Poor Service Delivery: Citizen Report Card Toolkit”](#)

“The Citizen Report Card Manual: A Social Audit Tool to Monitor the Progress of Vietnam”

ء- [Socio-economic Development Plan](#)

یک گیش تجک ء سرجمیں ریشندی که بنداتی پٹ ء پول ء لیکه یکجاء کنگ ء چه دیما شت کنت، آ شهری رپورٹ کارڈ ء تیاری ء ذریعہ ء نگہوانی(چار ء دلگوش) کنگ انت۔ شهری رپورٹ کارڈ آنچیں سروے بنت که ایشانی ذریعہ ء شهریاں چه اُلسی ہذمتانی کار ء کرد ء بابت ء لیکه گرگ بیت۔

رپورٹ کارڈ حساب داد ء گہتر جوڑ کنگ ء کمک دثنت، هاسیں وژاں وهیدے آہاں مہلوک ء سرپدی جُنز ء سرکاری کارندہاں گوں نزیکي ء ذریعہ ء کارمرز کنگ بیت۔ اے ہما دروشم ء هاسیں وژاں پائندگی بوت کن انت که اودا ہذمت کارمرز کنوکانی نیمگ ء چه سرپدی، چوش که ہذمتانی کساس ء ردا هیال، کم بنت یا بندات ء چه نیست انت۔ مہکمیں رنگ ء اُلسی لیکه یکجاء کنگ ء اُس کنگ، رپورٹ کارڈ سرکار ء ہذمت پُجارینوکاں کارمرز کنوکانی گزرائی بابت ء گیش سنجی ء ذمہ وار جوڑ کنگ ء سرا رازی کن انت۔

وهیدے شما اے درونت ء سرجم کن ات، گڈا شما اے کارانی کنگ ء بود دار ات:

- شهری رپورٹ کارڈ ء ذریعہ ء کنگ بوتگیں چار ء گدار ء پائندگ ء بیہارانی نشان دیگ؛ ء
- شهری رپورٹ کارڈ ء چار ء دلگوش ء کار ء ہر باریگ ء سرپد بوگ۔

دیما

پُشتا

شہری رپورٹ کارڈ ۽ زور ۽ بیہار

شہری رپورٹ کارڈ شہری ۽ سرکاری کارندہ دوئیناں اے سریدی پُجارینت کنت کہ مہلوک پُجارینتگیں سرکاری ہذمتانی کساس ۽ کجام نگاہاں چار آنت۔ شہری رپورٹ کارڈز ہما تکان نشان کرت کنت کہ سرکاری ادارگ لوٹ کرتگیں کساس ۽ تاں سر بوت نہ کنگ ۽ آنت۔ ایشی ۽ آبیڈ، اگان شہری رپورٹ کارڈز ۽ کار سرجمی ۽ کنگ بہ بیت، گڈا اے وھد ۽ ہمرائی ۽ ہذمتانی کساس ۽ اتکگیں بدلیانی تپاس ۽ ہاترا یک جوانیں ذریعہ ے بوت کنت۔

اے ہذمتانی چار ۽ دلگوش ۽ کار یک سوالنامہ ے ۽ تیار کنگ ۽ سرا ہوار بیت، کہ ایشی ۽ ذریعہ ۽ شہریاں چہ سریدی گرگ بنت، ۽ پدا اے سریدی ہذمت پُجارینوگ ۽ سرکاری ادارگان دیگ بنت تاں کہ گہتری ۽ وڑ ۽ بوت بہ کنت۔ شہری رپورٹ کارڈ ہمے مول ۽ مرادانی ہاترا کارمرز کنگ بیت کہ ہذمت وھد ۽ ہمرائی ۽ آؤکیں گہتریانی ردا چارگ بہ بنت ۽ اے زانگ بوت بہ کنت کہ آئوں کجام جاہاں گزرانت۔

جہل ۽ داتگیں چارٹ ۽ شہری رپورٹ کارڈ ۽ ذریعہ ۽ ہذمتانی پُجارینگ ۽ چار ۽ دلگوش ۽ منصوبہ برجم کنگ ۽ لہتیں زور ۽ بیہارانی تچکی کنگ بوتگ:

بیہار	زور
رپورٹ کارڈ ۽ کار بازیں سرکاری کارندہانی ہاترا بیہار ۽ ایشی ۽ سیاسی ٹرس اوں ہوار بوت کن آنت۔	رپورٹ کارڈ ۽ یک اُسی ہذمت یا یکیں وھداں بازیں ہذمتانی تپاس گرگ ۽ ہاترا کارمرز کنگ بوت کنت۔
سروے ٹول ۽ نمونگانی تیاری ۽ ہاترا لہتیں تکنیکی ہُترانی گزر بیت کہ اے بوت کنت مہ رس آنت۔	لیکہ یک پہ یک ۽ مردماں چہ گرگ بوت کن آنت۔
رپورٹ کارڈ ۽ ہاترا یک مہکمیں رسانکی کار ریبندے ۽ گزر بیت تاکہ سرکاری ادارگ شہریانی لیکہ ۽ سنگینی ۽ گوں بہ زور آنت ۽ ہژدري گامگیچ زوران ۽ آبانی گزراں پورا بہ کن آنت۔	ہذمتانی کساس ۽ مارگ بوکیں گہتریاں وھد ۽ ہمرائی ۽ یا بازیں سرکاری ادارگانی میان ۽ تپاوت ۽ چاران ۽ تپاسگ بوت کنت۔

شہری رپورٹ کارڈ ۽ تیاری

وہدیے شما شہری رپورٹ کارڈ ۽ منصوبہ ۽ بندات ۽ کن ات گڈا دُرستان چہ پیش یک مول ۽ مرادے ۽ بیانے تیار بہ کن۔ اے مول ۽ مراد ۽ بیان شمارا وتی پٹ ۽ بولی کار ۽ دستاں زورگ لوٹیت کہ شما ”دومی دُرونت“ ۽ سرجم کرنگ ات۔ وتی نشانگان تچک کنگ الٰہی انت، اگان نان گڈا اے تُرس بوت کنت کہ شما آنچیں سریدی جم کن ات کہ اے منصوبہ ۽ بابت ۽ نہ بنت۔

شما وتی کار ۽ ریشونی ۽ ہاترا جہل ۽ داتگیں جُستاں کارمرز کرت کن ات:

- شما کجام ہذمت یا تک ۽ سروے کنگ لوٹ ات؟
- آیا کجام گچینیں سرکاری پالیسی یا پروگرام انت کہ شما ایشی ۽ تپاس گرگ لوٹ ات؟
- شیمے چاگرد ۽ کجام مردم اے ہذمتانی بابت ۽ سریدی دار انت یا ایشاں چہ ساندار بنت شما آہاں ہوار کنگ لوٹ ات؟ گچینیں وژاں ہما مردمانی بابت ۽ بہ جیڑ ات کہ روایتی حساب ۽ ڈالچار کنگ بوتگ انت۔
- اے سریدیاں کجام وژاں کارمرز کنگ بیت؟
- شمارا کجام دروشم ۽ سریدی یکجاہ کنگ ۽ گزر بیت؟
- ہذمتانی پُجارینگ ۽ کجام پھنات آرزشت دار انت؟ (چوشکہ: رَسگ، پُجارینگ، کساس، جیڑبانی دیمپانی ۽ ایشانی گیش ۽ گیوار، کارندہاں گوں تہمبل ۽ ایندگہ)۔

زین ۽ بہ دار ات:

وہدیے شما شہری رپورٹ کارڈ جوڑ کنگ ۽ ات گڈا وتی چار ۽ دلگوشی منصوبہ ۽ دائرہ کار ۽ کساس ۽ سرید بہ بُئیت۔ پہ دُرور، جُہد بہ کن ات کہ یک ہاسیں ہند(بزاں وتی نزیکیں چاگرد) ۽ تاں بہ بُئیت، ۽ دراہیں ہستیں ہذمتاں یکیں وھد ۽ وتی سرہال جوڑ مہ کن ات۔ بوت کنت کہ وہدیے شما کجام یک ہذمت ۽ دلگوش گور کن ات، گڈا ایندگہ ہذمت اوں وت باوستانی تہا کائیت۔ گڈی ۽، وتی ہیال ۽ ہما ہذمت ۽ دیما ایر بہ کن ات کہ ایشی ۽ شما چار ۽ دلگوش کنگ لوٹ ات۔ یات بہ دار ات، اے شیمے جندی سریدیانی سرا انت کہ شما فیصلہ بہ کن ات کہ آیا چار ۽ دلگوش ۽ منصوبہ شیمے سلامتی ۽ تُرس آماچ کرت کنت یا ناں۔

وہدیے شما وتی نشانگان گیشیں ات، گڈا ہما ہذمت یا پالیسیانی سرا بہ جیڑ ات کہ آتچک ۽ مردمانی زندگیانی سرا ساندار بنت۔ وہدیے شمارا وتی چار ۽ دلگوشی منصوبہ ۽ مول ۽ مرادانی بابت ۽ تچکی بہ رَسیت، اگان مناسب بوت، گڈا اے ہذمتانی پُجارینوکاں گوں گند ۽ نند ۽ جُہد بہ کن ہماہانی کہ شما تپاس گرگ لوٹ ات۔ بندات ۽ گوں آہاں گند ۽ نند کنگ ۽ چہ چار ۽ دلگوشی منصوبہ ۽ وت ماں وتی کمک ۽ پھنات ہوار بیت۔ ہذمتانی پُجارینوکاں رپورٹ کارڈ ۽ کار ۽ یک تپاسے پیش بہ کن۔ آہاں اے بہ گوش کہ شما کجام چیزانی تپاس گرگ ۽ ارادگ دار ات ۽ آہاں وتی شئورانی سرا لیکہ دیگ ۽ موہ بہ دے۔ اے گند ۽ نند اے کار ۽ اوں یک موہ ۽ دنت کہ ہذمتانی پُجارینوکاں گیش پُشت ۽ سریدی گرگ بوت بہ کن انت، ہما سوالنامگ تیار کنگ ۽ کمی بوت کنت۔ بوت کنت کہ آزان انت کہ کجام نوکیں سرکاری اسکیم یا پالیسی برجم بوتگ انت کہ اے ہذمتانی پُجارینگ ۽ آژاند دُر دات کن انت۔

[Here](#) سروے برجم کنگ ۽ بابت ۽ ادا لہتیں سریدی دیگ بوتگ انت۔

دومی بہر۔ بودنائی ء جُست

بودنائی ء جُست ء مراد اے فیصلہ کنگ اِنْت کہ آیا جواب دیوک کجام ہاسیں جُست ء سیٹ یا سرجمیں سروے ء ہاترا بود دار ایت یا نان، اولی بودنائی ء جُست اے گیٹینگ اِنْت کہ آیا جواب دیوک بُنیاتی شرتاں سرجم کنت تاکہ سوالنامہ سرجم کنگ بوت بہ کنت۔ اگان شما کجام گچینیں آبادی یا ٹولی ء گلگدار ء گرگ لوٹ اِت، گڈا اَلَمی اِنْت کہ جواب دیوک اے بستار ء بہ بیت (بہ دَرور: عمر ء گچینیں ہد، کجام نسلی یا لسانی ٹولی ء گون سیادی، ایندگہ)۔ یک دگہ لس شرتے ایش اِنْت کہ آیا جواب دیوک گوستگیں دوازده ماہانی وهداں ہمے ہذمت کارمرز کرتگ اِنْت یا نان۔

بہ دَرور، آپ ء پلگاری ء درگت ء سروے ء یک جُستے ایش بوت کنت:

”آیا شما یا شمے کہول ء کسے ء گوستگیں یک سالے ء وهداں سرکاری آپ ء پلگاری ء ہذمت کارمرز کرتگ اِنْت؟
هو (گلگدار ء برجاہ کن)
نان (گلگدار ء ہلاس کن)۔

سیمی بہر۔ آبادی ء حساب ء سریدی

گیشتہ ”شہری رپورٹ کارڈ“ سروے ء لوگ بُنیاتی اکائی ء حساب ء کارمرز کنگ بنت۔ آبادی ء جُستانی پَسو دیوک ء/ یا ہمے لوگ ء درگت ء بُنیاتی سریدی پُجارین اِنْت، ہمے رپورٹ کارڈ ء آرزشت دار اِنْت۔ جُستانی بندات ء لوگ ء درگت ء سریدی بہ گر۔ (انچو کہ: لوگ ء سروک کئے اِنْت، لوگ ء ماہ یے ء آمدن، نندگ ء ڈس، ایندگہ)۔

جارجی بهر۔ سولنامہ ء بُنجائی بهر

سولنامہ ء بُنجائی بهر ہما بُنیاتی سرپدیانی گرگ انت کہ ”شہری رپورٹ کارڈ“ ء مول ء مرادانی درگت ء بنت۔ لس وژاں جُستانی جہل ء داتگیں دروشم ہوار کنگ بنت: پُجارینگ ء ارزانی، کارمرز، بھیسہ یا بھیسہ دار بوگ، بستار، کارندہانی تب، سیلکاری ء گوچلی (کرپشن)، دلجمی۔

سولنامہ ء تہا ہما پهنات ارزشت دیگ بہ بنت کہ آ ہذمتانی کارمرز کنوکانی جندی کتہ کاری (تجربہ) آنی بابت ء بنت، نہ کہ ادارگ ء تہی یا تکنیکی کارانی بابت ء۔

جہل ء سولنامہ ء بازیں بہرانی ہاترا جُست ء پَسو نبشتہ کنگ ء وهداں زین ء دارگ ء لہتیں ہاسیں دانک دیگ بوگ ء آنت:

- جُست تچک ء غیرجانبداریں وژے ء نبشتہ کنگ بہ بنت، تان کہ آگمراہ کنوک یا چپ مہ بنت:
- اے ہبر ء سدک بہ کن کہ ہذمتانی کارمرز کنوکیں مردم وتی تجربگانی بُنیات ء جُستانی پَسو ء دات کن آنت؛
- آنچیں جُستان چہ پھریز بہ کن کہ اے کجام گمان ء ردا بنت یا پَسو دیوک ء بابت ء پیسرا چہ گمان ایر کنگ بوتگ۔
- جُستانی لڑ ء سرا شری ء بہ جیڑ کہ آسری ء روانی ء گون بہ بنت؛
- گوہنیں یا سیادی نہ داروکیں سرپدی جم کنگ ء چہ رگھگ ء ہاترا وهد ء کساس آلم ہوار کنگ بہ بیت، اگان آلمی بوت۔ پہ دَرور، آیا شما بس ہما لوگان چہ لیکہ گرگ لوٹ ء کہ آہاں گوستگیں یک سالے ء وهداں ہذمتانی کارمرز کرتگ؟ یا بس آہاں چہ گوستگیں یک سالے ء وهداں کارندہانی ہذمتانی بابت ء جُست بہ گر؟ اے رنگیں جُستانی ہاترا وهد ء کساس گیشینگ بہ بیت؛
- اگان شِمہ دوری، کشن، وهد یا اے وژیں سرپدی لوٹگ ء آنت کہ ایشاں کچ ء کساس ء اکائی (چوشکہ: کلومیٹر، کلوگرام، منٹ ء ایندگہ) پَسو ء سرا ساندار بنت، گڈا جُست ء تہا اے چیز ہوار کنگ بہ بنت۔

ماڊيول 5: سروے انسٽرومنٽ ڏيڙائن ۽ ڇه زورگ بوٽگ

[Improving Local Governance and Pro-Poor Service Delivery: Citizen Report Card Learning Toolkit](#)

پٽ ۽ ڀول ڪنوک ۽ ساڙا:

السلام عليڪم، مٺي نام۔۔۔ (ادا نام نبشته بيت) انت ۽ من ”دھرنا“ ناميں آڙات ۽ پيشه وريں سروے ايجنسي ڀي ۽ نيمگ ۽ ڇه ادا اٽڪڱا۔ ما سرڪاري جانشلا متي ۽ بُنجاه (هسپتال) آني هرابيں جاورهال ۽ بابت ۽ سرپدي گرگ ۽ انت۔ آيا من شيم لوگ ۽ يڪ مزن عمر ۽ مردم ۽ گوں گپ ڪرت ڪناں؟

اولي بهر:

سرڪاري نادراه جاه چنچو دور انت؟

1. ڪساس، نادراه جاه يا جانشلا متي بُنجاه ۽ ڪارنده ڀي ۽ گندگ ۽ شمارا چنچو وهڊ ودار ڪنگ ڪپيت؟

ا. 10 منٽ ۽ ڇه ڪم

ب. 30 منٽ تاں يڪ ڪلاڪ

ج. يڪ ڪلاڪ ۽ ڇه گيش

2. آيا شما سرڪاري نادراه جاه ۽ دانگيں جانشلا متي ۽ هڏمتاں ڇه دلجم بوٽگ ات يا نادلجم؟

ا. دلجم (ديم ۽ جُست ۽ به ڪن)

ب. نادلجم (ديما جُست مه ڪن)

3. شما چنچو دلجم بوٽگ ات؟

ا. ڪمه دلجم بوٽگ انت

ب. سرجمي ۽ دلجم بوٽگ انت

ديما

پُشتا

تپاس ء احوال نبشته کنگ

شما ہما سروے ء چہ بنداتی مواد کہ یکجاہ کرتگ آنت، نوں ایشاں یکجاہ کنگ ء تپاس گرگ ء گزر انت تاں کہ شما لہتیں آسر گچین بہ کن ات ء شئور دات بہ کن ات۔ اے مول ء مراد ء ہاترا شما یک پٹ ء پولی ادارگے یا کجام یک مزنشہدریرجاہ ے ء شماریات ء پروفیسر ء چہ شئور گپت کرت کن ات تاں کہ آسرانی تپاس ء کمک کرت بہ کنت۔ آسرانی وڑ ء پیم ایرادی آلم بہ بیت، بلے تعمیری بوگ لوٹیت۔

بنداتی آسر سیادی داروکیں ہذمت پُجارینوکان پیش دارگ پائندگی بوت کنت تاں کہ آہاں ایرادانی پَسو دیگ ء موہ بہ رَسیت ء آگاہانی نیمگ ء چہ کارندہانی کمی یا بودجا ء اژاند وڑیں راستیں گلگ بہ بنت، گڈا آہاں احوال ء ہوار کنگ بوت بہ کنت۔ ایشی ء چہ شئورانی وڑ ء پیم ء سرا اوں سان کپیت۔

جہل ء آسرانی پیش کنگ ء لہتیں شئور دیگ بوتگ آنت:

- سرپدیاں تچکیں وڑا پیش بہ کن: کار ء کرد ء جوان ء ہراب دوئیں پھناتانی دیما آرگ آلمی انت۔ سوہمندی ء ے سوہی ء سرجمیں عکسے پیش بہ دار؛
- حساب ء کتاب ء گوں بستاری این تچکی بہ دے: بس ہو ء ناں یا شر ء ہراب گُوشگ ء بدل ء، جُہلانکی ء گوں تچکی بہ پُجارین؛
- آسراں درجانبدریں وڑ ء پیش بہ کن: کینگی این زبان یا جذباتی لبز کارمرز مہ کن، بگندے آسراں بل کہ جیڑہ ء وت دیما کار آنت۔

شمے احوال ء ہوار کنگ بوتگین بُنیاتی بہر جہل ء داتگ آنت:

ایگزیکٹو سمری:

اے بہر رپورٹ کارڈ مانیٹرنگ ء کار ء مراد، وڑ ء پیم ء گچینیں آسرانی گُونڈ گپتے پیش کنت۔ ایشی ء ہما شئور ء سلاہانی لڑ ہوار بوگ لوٹیت کہ آسرانی بُنیات ء دیگ بوتگ آنت۔ اے بہر وت سرجم بوگ لوٹیت تاں کہ رسانکدر، شہری ء ایندگہ سیادی داروکیں مردم ایشی ء بہ وان آنت ء سرجمیں احوالانی گُونڈگپت ء سرپد بہ بنت۔

سروے ء مول ء مراد:

اے بہر سروے کنگ ء سوب ء بیان کنت ء اے اوں کہ ایشی ء آسر بازیں گل ء دیم ء ادارگانی ہاترا منصوبہ بندی، فیصلہ سازی یا کاریگی گامگیج کجام وڑا کمی پَدَر بنت۔ رپورٹ کارڈ مانیٹرنگ ء مول ء مراد ء بیان اے بہر ء ہاترا یک گہترین بنداتے بوت کنت۔

کار ء رَسبند یا وڑ ء پیم:

اے بہر ء کارمرز بوتگین پٹ ء پولی وڑ ء پیمانی سرجمیں، راست ء ایمانداریں تچکی دیگ بنت۔ ایشی ء مول ء مراد جہل ء داتگیں جُستانی پَسو دیگ انت:

- سرپدی کجام وڑا یکجاہ کنگ بوتگ آنت؟
- سرپدی کدی جم کنگ بوتگ آنت؟
- آیا مواد یکجاہ کنگ ء اژاند یا کمی ے دیما بوتگ؟

هاسين آسر:

اے بهرے آسرانی گونڊگپت تيار ڪنگ ۽ بهما وڙا ديگ بنت ڪه گوشداروڪاني هاترا درستان چه گيش پدوبناڪ ۽ آرزشتي به بنت۔
بُنياتي آسراني گونڊگپت ۽ دروشم ۽ پيش ڪنگ ۽ هاترا ٿيبل ڪارمرز ڪنگ بوت ڪن آنت، وهديڪه هاسين آسر چارٽس ۽ ذريعه ۽
ديما آرگ بوت ڪن آنت۔ اے هبر ۽ هاسين هيال دارگ به بيت ڪه آسرا ڪار ۽ ڪرد ۽ جوان ۽ هرايين دوئين پهنات هوار بنت۔

آسر ۽ شئور ۽ سلہ:

اے بهرے جُستاني پَسو ديگ بنت ڪه ”گڏا پدا ڇ؟“ ۽ اے هبر ۽ سرا هيال درشان ڪنگ بنت ڪه سروے ۽ آسرا ڇے آسر زورگ
بوت ڪنت۔ اے آسر بس بهما راستياني ردا بوگ لوٽ آنت ڪه سروے ۽ پٽ ۽ پول ۽ ذريعه ۽ ڪنگ بوتگ آنت۔ اے بهرے اے
دروشم ۽ شئور ديگ بوت ڪن آنت چوشڪه ڪار ۽ وڙ ۽ پيما بدلي، هيلڪاري ۽ بندات، يا نوڪين ڪار ريبنداني اير ڪنگ، تا ڪه
هذمتاني پُجارينگ ۽ گهٽري آتڪ به ڪنت۔

جيڙه ۽ وانشت: بنگلور، انڊيا

سرپدي زورگ بوتگ آنت چه [An assessment of the impact of Bangalore](#) [citizen report cards on the performance of public agencies](#) ۽۔

بنگلور ۽ شهري رپورٽ ڪارڊ (CRD)، ڪه اے پبلڪ افيئرز سينٽر (PAC)۔ يڪ درسڪاري گڏ
۽ بندات ڪرنگ، ايشي ۽ انڊيا ۽ شهر بنگلور ۽ اُلسي هذمتاني بابت ۽ شهرين بهيسه ۽
ردا تپاس پُجارينگ ۽ آپ، لين، بلدياتي هذمت، ٿرانسپورٽ، لوگ ۽ جاگه، ٿيليفون،
بينڪ ۽ جانسلامتي وڙين اُلسي هذمتاني پُجارينوڪين ادارگاني ڪار ۽ ڪرد ۽ حساب ۽ درجه بندي ڪرنگ۔

[This review](#) اے تپاس 1994 ۽ 1999 ۽ شنگ ڪنگ بوتگ آنت بنداتي دو احوال ڪارڊاني ساناني يڪ درجانبدارين تپاسے
پيش ڪنگ بوتگ، ڪه اے ادارگاني سروڪ، رياستي واکدار، شهري گل ۽ رسانڪدر ۽ گون ڪرنگين گنگداراني ردا بوتگ۔ اے
رپورٽ ڪارڊز ۽ آسراني ديما آيگ ۽ پد، بازيں ادارگان گهٽڪاري ۽ گامگيچ بندات ڪرنگ آنت۔ دو ادارگاني سروڪان ڪارنبداني
هُنمندی ۽ ڪارمرز ڪنوڪان گون جوانين تب ۽ هاترا هيلڪاري پروگرام بندات ڪرنگ آنت، ۽ يڪ براهُندي ڇے ۽ پلگاري گيش
ڪنگ ۽ سيلڪاري ڪم ڪنگ ۽ هاترا نوڪين هندی سُنڱ ريبند (لوڪل ٿيڪس سسٽم) ڇے ديما آؤرنگ۔ بلے، لهٽين بُري تڪ ۽
سرڪاري ڪارنبداني هيال بوتگ ڪه رپورٽ ڪارڊز ۽ سوبمندی ۽ درين اڙانداني راستين جهگيري ۽ نه ڪن آنت۔ سرجمين وڙا،
سٽيزن رپورٽ ڪارڊز ۽ سان شر بوتگ آنت، ايشان چه نه ايوڪ ۽ هذمتاني بستاري بوگ ۽ بابت ۽ سرپدي پيداڪ بيت
بگندي شهري گلاں په گهٽرين هذمتاني لوٽ ۽ هاترا ديما آؤرنگ۔ اے رپورٽ ڪارڊ گچينين واکداران سرپد بوگ ۽ ڪمڪ ڪنت
ڪه لس شهري هذمت چون چارگ بنت ۽ شهري سرڪار ۽ شهري چاگرد (سول سوسائٽي) ۽ ڇے ڪرد ائت۔

سیمی درونت: یات دارگی آرزشتی این دانک

- سِئِزن رپورٹ کارڈز شہری ء سرکاری کارندہاں اے سرپدی پُچارینت کن آنت کہ مہلوک، سرکاری ہذمتانی بستاراں کجام رنگ ء چار آنت، ء ہما تکان دیمآ آُرت کن آنت کہ اودا سرکاری ادارگ لوٹ کرتگیں بستار ء گرگ ء بے سوب بوتگ آنت۔
- سِئِزن رپورٹ کارڈ منصوبہ ء بندات کنگ ء اولی گامگیج یک تجکیں مول ء مرادی بیانے تیار کنگ آنت، کہ ایشی ء تہا ہما تجکی بہ بیت کہ شیم مول ء مراد جے آنت۔
- وھدیے شما سِئِزن رپورٹ کارڈ ء تیار کنگ ء آت گڈا شما نگہوانی ء منصوبہ ء دائرہ کار ء کساس ء دیمآ ایر کن آت۔
- سروے سوالنامہ ء چار بہر بنت: پُچار، بنداتی جُست (کہ اے گیشین آنت کہ پَسو دیوک اے سروے ء ہاترا شراحت یا ناں)، آبادی ء سرپدی، ء بُنجائی جُست۔
- شمارا سروے ء ذریعہ ء گپتگیں بنداتی مواداں یکجاہ کنگی بیت تاں کہ شما جوانیں آسرے گیشینت بہ کن آت ء کاریگی شئور ء سلاہاں دات کرت بہ کن آت۔

سىمى دَرَوْنَت ۽ چڱاس

1. جھل ۽ دانگيناں ڇه ڪڄام شهري رپورٽ ڪارڊز چار ۽ دلگوش ۽ ڪاريگي رڀبنداں برجم ڪنگ ۽ ڪي ٻيهارے؟
ا. رپورٽ ڪارڊز ۽ هاٿا ڪي جيڙا ٿيڻ ۽ سڀد بوتگيں شنگڪاري رڀبندے درڪار بيت تاں ڪه اُلسي ادارگ شهرياني ليڪه ۽ سرا دلگوش به دڻينٽ ۽ اَلَمي ايس گامگيجاں به زور آنت۔
ب. سروے ۽ ٽول ۽ نمونگاني ڏيڙائن لهٽيں ٽڪنيڪي پُرمندی لوٽ آنت ڪه اِے بوت ڪنت دَزَس ۽ مه بيت۔
ج. رپورٽ ڪارڊز هما وهداں پاڻديگي بيت وهدي ترتيب دانگيں نمونگاني ذريعه ۽ ڪنگ به بيت۔ اگان نمونگاں ردي ۽ بوت گڏا ڏيئا ڪاريگي بوت نه ڪن آنت۔
د. بُرز ۽ دانگيں دُراپين۔

2. جھل ۽ دانگيں ڪڄام هبر شهري رپورٽ ڪارڊز ۽ ڪاريگي رڀبنداني زور ۽ پڌر ڪنت؟
ا. رپورٽ ڪارڊ ڪي يا ڪي ۽ ڇه گيش اُلسي هذمتاني يڪيں وهداں تپاس گرگ ۽ هاٿا ڪارمرز ڪنگ بوت ڪنت۔
ب. اَس مهلوڪ ۽ ليڪهاں ڪي مردم ڪيڪاه ڪرت ڪنت۔
ج. هذمتاني بستار ۽ اٽڪگيں گهٽري ۽ وهدي ۽ همراي ۽ يا بازيں ادارگاني ميان ۽ ديم په ديم ڪنگ بوت ڪنت۔
د. بُرز ۽ دانگيں دُراپين۔

3. شهري رپورٽ ڪارڊ منصوبه ۽ بندات ڪنگ ۽ وهدي پيش ڪڄام ڪار بوگ لوٽيت؟
ا. سوالنامه ۽ تيار ڪنگ۔
ب. مول ۽ مراد ۽ بيان ۽ تيار ڪنگ۔
ج. سروے ۽ نمونگ تيار ڪنگ۔
د. رپورٽ ۽ سپاهگ ۽ تيار ڪنگ۔

4. شهري رپورٽ ڪارڊ بس ڪي رندي ڪنگ بوت ڪنت۔
ا. راست
ب. رد

5. سروے ۽ اسل مول ۽ مراد ڇه بوگ لوٽيت؟
ا. هذمتاني پُچارينگ ۽ تهى يا ٽڪنيڪي ڪار۔
ب. هما شعبه ڪه ڪارمرز ڪنوڪاني جندی تجربگاني درگت ۽ بنت۔
ج. اِے پاليسي ۽ بابت ۽ مزنيں جُست ڪه ايشاني شما تپاس ۽ گپت ڪن اِت۔
د. ايشان ڇه هچ ناں۔

6. سوالنامہ سک ذراج ء سرجمی ء گون بوگ لوٹیت تاں کہ کجام اوں سریدی ے دستاں چہ مہ رؤت انت۔

ا. راست

ب. رد

7. جہل ء داتگیں کجام ہبر شے رپورٹ ء ہاترا گہترین کارے؟

ا. رپورٹ ء موادانی تپاس ء چہ گپتگیں سریدیانی گونڈ گپت دیگ بوت کن انت، کہ اے چار ء دلگوش ء مول ء مراداں پیش دار انت۔

ب. آسراں سد درسد راست بوگ لوٹیت۔

ج. بنداتی آسر ہذمتانی پُچارینوکیں ادارگان دیگ مہ بنت تاں کہ آگوں شما ہلاپ مہ کن انت۔

د. رپورٹ ء حساب کتاب ء تچکی ء مہ کن، گہتر بیت کہ گوشداروک وت سرید بہ بیت۔

8. جہل ء داتگیں کجام بہر شے رپورٹ ء بوگ نہ لوٹیت؟

ا. آسر ء شئور ء سلہ

ب. کار تببند

ج. سروے ء ہواریں مردمانی نامانی لڑ

د. گچینیں آسر

چارجی درونت: کمیونٹی اسکور کارڈز ۽ گام په گام کار ریسبند

سرپدی زورگ بوتگ آنت چه [Operational Manual for Implementing the Community Scorecard Process](#)

کمیونٹی اسکور کارڈز ۽ ذریعہ ۽ خدمت پُجارینگ ۽ نگہوانی ۽ یک دگہ کار ریسبندی ایش انت کہ پُجارینوگ ۽ کمیونٹی ۽ مردمانی میان ۽ تچک ۽ نژیکی برجہ کنگ به بیت۔ ادا بیان کرتگیں کمیونٹی اسکور کارڈز ۽ چار ۽ دلگوش ۽ کار شے اے بابت ۽ ریشونی ۽ ہاترا انت کہ شما وتی کرگور ۽ مردماں یک ہواریں (شریکی ۽ گون) وژ ۽ ریسبندی ۽ گون ہندی تک ۽ خدمتانی پُجارینگ ۽ ہستیں گچینیں ہرابیاں کاگدی دروشم دیگ ۽ گہتری ۽ ہاترا شئور دیگ ۽ کار ۽ ہوار به کن ات۔ پہ درور، اے کار نہ ایوک ۽ سرپدی ۽ ہواریں شعور ۽ دیمروئی دنت بگندی خدمتانی پُجارینوگ ۽ چاگرد ۽ میان ۽ نژیکی اوں جوڑ کنت، ایشی ۽ چه شہریاں اے واک رسیت کہ خدمتانی پُجارینوگ زوتیں لیکہ دات به کن آنت۔

وہدیے شما اے درونت ۽ سرجم کن ات، گڈا شما جہل ۽ داتگیں بودناکیاں گرات:

- کمیونٹی اسکور کارڈز چار ۽ دلگوش یا نگہوانی ۽ کار ۽ مہکمی ۽ بیہاراں نشان دات کرت کن ات؛
- کمیونٹی اسکور کارڈز چار ۽ دلگوش ۽ ہرگام ۽ سرپدی بے؛ ۽
- اے چار ۽ دلگوش ۽ وھداں جم کرتگیں سرپدیاں وتی چاگرد ۽ گہتری آرگ ۽ ہاترا مہکمی وژ ۽ پیمان تالانی ۽ کارمرز کنگ ۽ وژ ۽ پیمان سرپدی بوت کن ات۔

ڪميونٽي اسڪور ڪارڊز ۽ زور ۽ بيهار

ڪميونٽي اسڪور ڪارڊ ۽ ڪار شريڪي ۽ گون، ڪميونٽي ۽ ٽڪ ۽ ڪنگ بوڪين چار ۽ دلگوش ۽ تپاس ۽ آزيلاپهه ڪه شهريان ايه موھ ۽ ڌنت ڪه آ آلسي هڏمت، چوشڪه جانسلامتي ۽ بُنجاه، وانگجاه، آلسي ٿرانسپورٽ، آپ، گند ۽ گسڏاني چست ڪنگ ۽ ايندگرائي بستار ۽ وت تپاس گپٽ ڪن آنت۔ ايشي ۽ ڪارمرز چاگرد ۽ مردماں هستين هڏمت ۽ آهاني قانوندي حق (ڪه ايشان ادا ”حق جني“ گوشگ بيت) آن چه سرپد ڪنگ ۽ هاترا ڪنگ بيت، ۽ همراي ۽ هما هڏمتان تان پُچار ۽ بستار ۽ بابت ۽ آهاني ليڪه گرگ بيت۔

ايه ڪار، هڏمتاني پُچارينوك ۽ چاگرد ۽ ميان ۽ ٽچڪ ۽ باوست ۽ موھ پُچارين ايت، ايشي ۽ ذريعه ۽ مهلوڪ ۽ وتي ليڪه ۽ درشان ۽ گهترين هڏمتاني پُچارينگ ۽ لوٿاني واڪ رسيت۔

جهل ۽ دانگين چارٽ ۽ ڪميونٽي اسڪور ڪارڊ منصوبه ۽ ذريعه ۽ هڏمتاني پُچارينگ ۽ نگهواني ۽ وهداں ديما آيوڪين بازين زور ۽ بيهاراني ٽچڪي ڪنگ بوتگ:

زور	بيهار
اسڪور ڪارڊ ۽ ڪار شهريان آهاني قانوندي حق جني ۽ سرپد بوگ ۽ چاگرد ۽ گزرائي سرا هواري ۽ گپ ۽ تران ڪنگ ۽ موھ پُچارين ايت۔	ڪميونٽي اسڪور ڪارڊز ۽ نگهواني ۽ ڪار ۽ گر ۽ دار جوانين بستار ۽ آسرائي ديوکاني سرا بيت، ڪه آهر هند ۽ نه رس آنت۔
ايه ڪار چاگرد ٽڪ ۽ ڪار ۽ ڪه ايه هڏمت پُچارينوك ۽ ڪارمرز ڪنوڪاں ڪيڪ جاه ۽ هور ڪنت تاڪه آ هڏمتاني بستاراں گهتر جوڙ ڪنگ ۽ وڙ ۽ پيماني سرا هبر ڪرت به ڪن آنت۔	چاگرد ۽ ديواناني برجمي بازين وهداں مشڪل يا ناپسنديده بوت ڪنت۔
ايه ڪار چاگرد ۽ مردم ۽ زيشوناں گهترين وڙ ۽ سرپد بوگ ۽ ڪمڪ ڪنت ڪه شهري سرڪار ۽ جوابده ڪنگ ۽ چنچو مهڪمين ڪرد ۽ پيلو ڪرت ڪن آنت۔	وهدي شهرياني نيمگ ۽ چه ايه ليڪه ديگ بيت ڪه هڏمتاني پُچارينوكاني ڪار ۽ ڪرد ۽ گهتر ۽ گنجائش ايت، گڏا سروس پُچارينوك يا سرڪاري ڪارنده ديمپاني تپه دستان زرت ڪن آنت۔

تیاری

وتی کرتگیں پٹ ء پول ء ذریعہ ء گپتگیں سریدیانی بُنیات ء، ہما یک یا دو درستاں چہ آرزشتی این ہذمت یا منصوبہانی نشان کنگ کہ ایشانی سرا شما وتی نگہوانی یا چار ء دلگوش ء گور کنگ لوٹ ایت۔ اے ہمے ہبر ء سرا ایت کہ کجام ہذمت یا منصوبہ ہندی تکان دیمآ آرگ یا برجم کنگ بنت، ء اکجام چیز چاگرد ء ہاترا آرزشت دار ایت۔

اے بہ گیشتین ایت کہ شما وتی چار ء دلگوش ء منصوبہ ء کجام مردماں ہوار کنگ لوٹ ایت۔ اگاں شما پیسرا چہ کجام آنچیں ٹولی یا گلاں گون ہمگرنج ایت کہ آچاگرد ء گہتری ء درگت ء جیڑبانی سرا کار کنگ ء ایت، گڈا وتی باسکان ایشی ء ہوار بوگ ء دعوت دیگ ء سرا بہ جیڑ ایت۔ شما ہما چاگردی مردماں گون پدا نژیکی کنگ ء اوں جیڑ ایت کن ایت کہ ایشاں گون شما اے منصوبہ ء پٹ ء پول ء وهداں گند ء نند کرتگ یا سروے کرتگ ایت۔

اے سک آرزشتی ایت کہ شما اے ہذمتانی کارمرز کنوکیں بازیں مردماں اے منصوبہ ء ہوار بہ کن ایت تاں کہ بازیں مردماں لیکہ گرگ بوت بہ کن ایت۔ ہاسیں وڑاں ہما مردماں تاں ائم ء سر بہ بئے کہ آگمانی این وڑاں ڈالچار کنگ بوتگ ایت، انچو کہ جنین، ورنآ، مذہبی ء لسانی کم آبادی ء مردم ء معذوریں مردم۔

چار ء دلگوش ء کاراں بندات کنگ ء چہ پیش شمارا لہتیں بُنیاتی منصوبہ بندی کنگی بیت:

- دیوان ء ہاترا یک گیش ایتگیں جاہ ے گچین بہ کن
- سئے دروشم ء دیوانانی وهداں گیشتین:
- (1) چاگردی دیوان (دو زندا)،
- (2) ہذمت پُجارینوکانی دیوان،
- (3) دیم پہ دیمی دیوان (بزاں ہذمت پُجارینوگ ء چاگرد ء ہواریں دیوان)۔
- بہر زوروکاں بہ لوٹ
- اَلمی این مواداں تیار کن
- ازیاہاں جم بہ کن: کاگد، کلم، فلپ چارٹ، مارکر ء ایندگہ۔

جاگردي ديواناني برجمي

جاگردي ديواناني دو هاسين مول ء مراد بنت: اے تپاس گرگ که هذمتاني پُجاري نوکان هما مڌي (که ايشان ادا ”ان پُش“ گوشگ بيت) پُجاري نوک لوٺ آنت، آ اسل ء پُجاري نوک بوگ ء آنت يا ناں۔ هذمت پُجاري نوک ء کار ء کرد ء تپاس ء به گر۔

اولي جاگردي ديوان: هذمتاني پُجاري نوک ء مڌياني بهر ء بانگ ء کاگدي دروشم ديگ
اے ديوان ء مول ء مراد چاگرد ء اے بهيل ديگ انت که آ سرکاري سرپدي، ديدانک، پڌرين شاهدي ء جندی ديدانک ء کمک ء ايشان کاگدي دروشم دات کرت به کن آنت که هذمتاني پُجاري نوک هستين مڌيان کجام هڌ ء تاں مهکمين وڙ ء ء کارمرز کنگ ء انت۔

اے ديوان برجم کنگ ء چه پيش، منصوبه ء پٺ ء پولي مرحله ء جم کرتگين سرپدياں گون جوانين تياري ء بيا آنت۔
شم گورا اے هذمتاني پُجاري نوک ء تک ء درگت ء همنجو گيش سرپدي بنت، همنجو شرتر بيت۔ اے سرپدياں آرزان، پهמידگ ء پيش کنگ ء قابلي وڙ ء ء تيار به کن، چوشکه:

- بودجا ء بهر ء بانگ
- ماليات ء هساب ء چار ء احوال (آڌٺ رپورٺ)، که ايشاني تها اسل هرچاني سرجمين هال به بنت
- ازباب ء هستين مڌياني لڙ
- قانود يا پاليسي که ايشاني تها حق جني ء تجکي (چوشکه وانگ ء زانگ يا جانسلامتي ء پاليسي)۔
- ٺهیکداراني بابت ء سرپدي، که ايشاني تها زڙاني ديگ ء کار ء ديگ ء وڙ ء پيم هوار به بنت۔

اولي جاگردي ديوان:

✓ **بهر زورواک پيسريگين سرپدياں به دڙ تان که آ سرپد بوت به کن آنت که آباني قانودي حق جني چي ٻي، ء ايشاني ديم په ديمي**
گون اسل هذمتاني پُجاري نوک ء کنگ بوت به کنت۔ په دڙور: آيا سرکاري ریکارڊ اے پڌر کن آنت که بهر جاگردي جانسلامتي بنجاه يا نادراه جاه ء یک هاسين بستر ء دروشم ء ازباب هست بوگ لوٺ آنت؟

✓ **بهر زورواک بازين ٺولياني تها بهر کن۔** اے بهر ء عمر، صنف، يا هذمتاني کارمرز کنگ ء وڙ ء پيم (چوش که نودرير، استاد، مات ء پٺ) ء بُنيات ء کنگ بوت کن آنت تان که گپ ء تران مهکم به بيت۔ بهر ٺولي ء ده ء تان پانزده مردم بنت گڏا گهترين وڙ ء ء باوست بوت کنت۔

✓ **بهر زورواک به گوش که آ ايشاني بهر ء بانگ ء کساس ء شئور به دئينت،** چوشکه رستگين وانگي کتاباني هساب، رستگين درماناني هساب، يا سرکاري منصوبهاں بها زورگ ء ذريعه۔ مول ء مراد یک آنچين پيمانه ٻي تيار کنگ انت که ايشي ء ذريعه ء اسل جاور هال ء سرکاري يا بودجا ء دانگين سرپدياني ميان ء تپاوت ء تجک کنگ بوت به کنت۔

✓ **بهر زورواک چه اے بابت ء باوست به کنائين** که سرکاري کاگداني ردا کجام چيز ديگ به بنت (بزاں حق جني)، ء راستي ء چه پُجاري نوک بوگ ء انت (بزاں آباني ديدانک ء تجربه)۔ اگان بوت کنت گڏا اے گپاني شاهدي يا جندی ديدانکاں گون گيش ارزشتي به کن۔

✓ اے درابين کساساں یک چارڙ ء نېشته به کن تان که آرزاني ء گون ديم په ديم کنگ بوت به کن آنت۔

انڈیا ءِ یک چاگردے ءِ نیمکے ءِ چه کارمرز کرتگیں ان پُٹ اشارہ، تاکدیم 28 ءِ چه زورگ بوتگ آنت۔ Operational

Manual for Implementing the Community Scorecard Process

ان پُٹ اشارہ	حق/بودجا/نبشته بوتگیں رَز	اسل رَز	تران/شاہدی
ا۔ وانگجاء ءِ کرسی ءِ اینده سامان			
ا۔ 1۔ بها رُرتگیں ٹیبل یا میزانی حساب	زانگ نہ بیت	150	راستیں سرپدی رسگ ءِ نہ آنت
ا۔ 2۔ بلیک بورڈانی حساب	زانگ نہ بیت	4	اَنوں گپتگ آنت بلے سرء چه هراب آنت، پدا بدل کنگ ءِ گزر انت۔
ب۔ وانگ ءِ زانگی مواد			
ب۔ 1۔ کتاب یک چُکے ءِ حساب ءِ	4	4	بس نہ آنت
ب۔ 2۔ اسکول بیگ	0	0	اگان اسکول بیگ دیگ به بیت گڈا پائدی بنت

پُشتا

دیما

ڪمپونٽي ۽ دومي ديوان: هڏمتاني پُڄارينگ ۽ ڪار ۽ ڪرد ۽ اسڪور ڪارڊ تيار ڪنگ

اے ديوان ۽ مول ۽ مراد ايش انت ڪه ڪمپونٽي ۽ اے لائڪ جوڙ ڪنگ ڪه آ هڏمت پُڄارينوڪاني ڪار ۽ ڪرد ۽ تپاس گپت به ڪن انت ۽ ايشي ۽ درجه بندي ڪرت به ڪن انت۔

دومي ڪمپونٽي ديوان ۽:

✓ **بهر زوروكان بازين باوست ٿولياني تها بهر ڪن۔** شما بهر زوروكان آهاني چاگردي پچار (چوشڪه عمر، جنس، پيشه، ۽ ايندگه) يا هڏمتاني ڪارمرز ۽ بُنيات ۽ اوڻ بهر ڪرت ڪن انت۔ هر ٿولي ۽ ڪساس ده ۽ تاڻ پانزده مردم بوگ لوٽ انت تاهه جوانين گپ ۽ تران بوت به ڪنت۔

✓ **بهر ٿولي ۽ ڪوڻ هڏمتاني پُڄارينگ ۽ بابت ۽ هبر هال به ڪن۔** اے مول ۽ مراد ۽ بمرائي ۽ هڏمتاني پُڄارينگ ۽ بستار ۽ تپاسگ ۽ هاترا لهيتي ريبند گيشينگ بوت ڪن انت۔ آسرائي ديوك جهل ۽ داتگي لهيتي جُستاني ريشوني ۽ باوست ۽ بندات ڪرت ڪنت (په درور هندی جانسلامتي ۽ آسرائياني بابت ۽):

- آيا شمع هندی جانسلامتي ۽ آسرائي گهتري وڙي ۽ ڪار ڪنگ ۽ انت؟ شما اے وڙ پرچا گوش انت؟
- شما چون پچه آورت ڪن انت ڪه اے هڏمت جوانين ڪار ۽ ڪرد پيش دارگ ۽ انت؟
- شما هندی جانسلامتي بُنجاه ۽ ڪار ۽ ڪرد ۽ ڪساس ۽ چون جت ڪن انت؟ شما هاسين وڙا ڪجام گپاڻ چار انت؟ اگاڻ شما ايشان ڪارمرز نه ڪن انت گڏا پرچا؟
- شمع هيال ۽ جوانين جانسلامتي ۽ آسرائياني شري ڇي بوگ لوٽ انت؟

✓ **گپ ۽ تران ۽ بُنيات ۽ سرا اے سروس ۽ هاترا لهيتي ڪار ۽ ڪرد ۽ ڪساس به گيشين،** هميشاني ڪه تپاس گرگ بوگ ۽ انت۔ په درور، پنج تاڻ بهشت ڪساس گيشينگ به بنت ۽ اے جوانين وڙي ۽ بيان ڪنگ به بنت، بزاڻ گيشتر اسڪور گهتري ڪار ۽ ڪرد ۽ پڌر ڪنت۔ سرحمين چاگرد ۽ اے ڪساس ۽ سرا تپاک بوگ آلمی انت۔

✓ **بهر ڪساس ۽ اسڪور ديگ ۽ هاترا باوستاني ريشوني ۽ به ڪن۔** ايشاني دولس وڙي پيم انت: ڪن په ڪن ليڪه ديگ بزاڻ ووٽنگ ۽ هوارين دروشم ۽ ليڪه ديگ۔ ليڪه ديگ ۽ پائڊگ ايش بيت ڪه بهر مردم ۽ را بروبرين موه رَسيت ۽ زور ڪم بيت۔ وهديڪه تپاڪين ليڪه ۽ پائڊگ ايش بيت ڪه ايشي ۽ چه گهتري وڙي ۽ جيڙانگي اسڪور ديما ڪنيت۔ ليڪه ۽ دروشم ۽ ٿولي ۽ ميان ۽ باوست ۽ موه ديگ آلمی انت ۽ بازين ليڪهاڻ نبشته ڪنگ اوڻ آلمی انت۔ اسڪوراڻ ڪن چار ۽ ۽ نبشته به ڪن انت تاڻ ڪه ديم په ديم ۽ تچڪي ارزان به بيت۔

هڏمتاني ڪار ۽ ڪرد ۽ بابت ۽ بهر زوروكاني سرحمين هيالاني گرگ ۽ هاترا، بهر بستار ۽ سرا داتگي گيش يا ڪم اسڪوراني سَوَباڻ آلم دربه گيج۔ اے هبر نه ايوك ۽ ڪن مردم ليڪه ۽ تچڪ ڪنت بگندي هڏمتاني پُڄارينگ ۽ درگت ۽ گرانبهائين شاهدي ۽ درور اوڻ پُڄارينيت۔

✓ **وهدي ٿولي بهر بستار ۽ هاترا اسڪوراني سرا تپاک به بيت،** گڏا آئي ۽ ٿولي ۽ به گوش ڪه آ اے هڏمتاڻ گهتر جوڙ ڪنگ ۽ هاترا شئور به دياڻ۔ اے شئور اے چيز ۽ سرا بوگ لوٽ انت ڪه چاگرد ڪجام ڪرد ۽ پيلو ڪرت ڪنت، ۽ هڏمتاني پُڄارينوڪ ڪجام گامگيجاڻ چست ڪرت ڪن انت۔

انڈیا ۽ کمیونٹی ۽ ۽ کارمرز بوکیں کمیونٹی اسکورکارڈ ۽ ۽ چہ زورگ بوتگ:

[Operational Manual for Implementing the Community Scorecard Proces](#)

جانسلامتی ۽ ہذمتانی تپاس ۽ ہاترا کمیونٹی اسکور کارڈ ۽ نمونہ

سکور (0-100)	سکوب / ریمارکس	کار ۽ کرد ۽ اسکور	
45	دیر ۽ چہ بندات کن آنت، بلے لہتیں کلاکاں گیش کارکن آنت۔	کارندہانی شریں تب	1
50	بازیں کارندہ بیمارانی سرا گہکار کن آنت، زہگان گوں بدتمیزی کن آنت۔	کارندہانی وهد ۽ پابندی	1.1
40	گگ ۽ موہ نہ دیاں، آجوئیں رنگ ۽ گپ کنگ ۽ نئیل آنت۔	سنگینیں تب	1.2
50	کم شری کن آنت۔	بیمارانی جیڑپانی گوشدارگ	1.3
25	کدی سنجی این معاملہانی بابت ۽ گپاں گوش نہ دار آنت۔	بیمارانی شرب	1.4
70	جانسلامتی ۽ آسراتیانی بند ۽ بست	بیمارانی رازداری ۽ شرب	1.5
50	بُنجاہ ساپ ۽ کمرہ آن روپگ جنگ بوتگ۔	پلکاری	2
70	وهد ۽ سرا ورگی ۽ دیر ۽ کن آنت، نیمروچ ۽ سُبَارگ دیر کنت۔	کار ۽ وهد ۽ باسانی تپاس	2.1
40	بُنجاہ ساپ ۽ کمرہ آن روپگ جنگ بوتگ۔	کار ۽ وهد ۽ باسانی تپاس	2.2
35	وهد ۽ سرا ورگی ۽ دیر ۽ کن آنت، نیمروچ ۽ سُبَارگ دیر کنت۔	بُنجاہ ساپ ۽ کمرہ آن روپگ جنگ بوتگ۔	3
25	وهد ۽ سرا ورگی ۽ دیر ۽ کن آنت، نیمروچ ۽ سُبَارگ دیر کنت۔	بُنجاہ ساپ ۽ کمرہ آن روپگ جنگ بوتگ۔	3.1
20	وهد ۽ سرا ورگی ۽ دیر ۽ کن آنت، نیمروچ ۽ سُبَارگ دیر کنت۔	بُنجاہ ساپ ۽ کمرہ آن روپگ جنگ بوتگ۔	3.2
15	وهد ۽ سرا ورگی ۽ دیر ۽ کن آنت، نیمروچ ۽ سُبَارگ دیر کنت۔	بُنجاہ ساپ ۽ کمرہ آن روپگ جنگ بوتگ۔	3.3
10	وهد ۽ سرا ورگی ۽ دیر ۽ کن آنت، نیمروچ ۽ سُبَارگ دیر کنت۔	بُنجاہ ساپ ۽ کمرہ آن روپگ جنگ بوتگ۔	3.4
75	وهد ۽ سرا ورگی ۽ دیر ۽ کن آنت، نیمروچ ۽ سُبَارگ دیر کنت۔	بُنجاہ ساپ ۽ کمرہ آن روپگ جنگ بوتگ۔	3.5
2	وهد ۽ سرا ورگی ۽ دیر ۽ کن آنت، نیمروچ ۽ سُبَارگ دیر کنت۔	بُنجاہ ساپ ۽ کمرہ آن روپگ جنگ بوتگ۔	3.6
75	وهد ۽ سرا ورگی ۽ دیر ۽ کن آنت، نیمروچ ۽ سُبَارگ دیر کنت۔	بُنجاہ ساپ ۽ کمرہ آن روپگ جنگ بوتگ۔	3.7
25	وهد ۽ سرا ورگی ۽ دیر ۽ کن آنت، نیمروچ ۽ سُبَارگ دیر کنت۔	بُنجاہ ساپ ۽ کمرہ آن روپگ جنگ بوتگ۔	4
30	وهد ۽ سرا ورگی ۽ دیر ۽ کن آنت، نیمروچ ۽ سُبَارگ دیر کنت۔	بُنجاہ ساپ ۽ کمرہ آن روپگ جنگ بوتگ۔	4.1
35	وهد ۽ سرا ورگی ۽ دیر ۽ کن آنت، نیمروچ ۽ سُبَارگ دیر کنت۔	بُنجاہ ساپ ۽ کمرہ آن روپگ جنگ بوتگ۔	4.2
25	وهد ۽ سرا ورگی ۽ دیر ۽ کن آنت، نیمروچ ۽ سُبَارگ دیر کنت۔	بُنجاہ ساپ ۽ کمرہ آن روپگ جنگ بوتگ۔	4.3
	وهد ۽ سرا ورگی ۽ دیر ۽ کن آنت، نیمروچ ۽ سُبَارگ دیر کنت۔	بُنجاہ ساپ ۽ کمرہ آن روپگ جنگ بوتگ۔	4.4

هذمت پُجاري نوڪاڻي هوار بوگ ۽ ارزان جوڙ به ڪن

نئون وهڻ اٽڪل ڪه هذمت پُجاري نوڪاڻا موھ ڊيگ به بيت ڪه آ اسڪور ڪارڊ ۽ ڪار ۽ ذريعه ۽ وٽي ڪار ۽ ڪرد ۽ وٽ تپاس ۽ به گر آنت۔
اے ڪار ڪساس بهما بيت ڪه شما چاگرد ۽ مردماڻا گون ڪرتگ آت، ڪه اودا وٽ تپاس ۽ بستار ۽ هوارين وڙ ۽ جيڙگ ۽ ڪسانين
ٿوليا اسڪورنگ ۽ هوار ڪنگ بيت۔ بلے، هذمت پُجاري نوڪاڻي اولي نوبت (بزا حق ۽ اسل ڪار ۽ ڪرد ۽ ديم په ديمي) ۽ هوار ڪنگ
نه بنت، بس اسڪور ڪارڊ ۽ ڪار ۽ ڪن آنت۔

چاگردي ديواناڻي وڙا، شمارا هذمت پُجاري نوڪاڻا گون ديوان ۽ بندات ۽ آهاڻ چار ۽ دلگوش ۽ پروجيڪٽ ۽ مول ۽ مراداڻا سرپڊ
بوگ لوٽيت۔ اگاڻ شما تياري ۽ نوبت ۽ آ پيسرا چه سرپڊ ڪرتگ آنت، پڊا هم اے سرپڊياڻا آهاني ديما آرگ جوان بيت تاڻ آهاڻ
سرجمين منصوبه بندي پيسرا چه ڪنگي بيت ڪه منيجر ۽ ايندگه هاسين ڪارنده بهر زُرت به ڪن آنت۔

ايشي ۽ پڊ، بهر زوروكاڻا ڪسانين ٿولياڻا بهر به ڪن ايت۔ بوت ڪنت ڪه اے ديوان ۽ چاگردي ديوان ۽ مقابله ۽ بهر زوروكاڻي ڪساس
ڪم به بيت، بلے شما نون اون بهر زوروكاڻا آهاني چاگردي پُجاري يا هذمتاڻي پُجاريڻگ ۽ ڪرد ۽ بُنياٽ ۽ بهر ۽ بانگ ڪرت ڪن ايت۔
اے هر ۽ سرا به جيڙ ڪه مسترين ڪارنده يا منيجراڻا يڪ جُتائين ٿولي ۽ ۽ به ڪن تاڪه آهاني جهل ۽ مردماڻا تچڪ ۽ گپ ڪنگ ۽
آرزاڻي به بيت۔

چاگرد ۽ وڙا، هذمت پُجاري نوڪاڻا ريشوني پُجاريڻا تاڻ ڪه آڪار ۽ ڪرد ۽ هاترا وٽ وٽي بستار ۽ شئور ۽ به ڪن آنت۔ اگاڻ بوت ڪنت
گڏا، آهاني بستار ۽ آنچين وڙ ۽ مهڪم به ڪن ڪه آهاڻ چاگرد ۽ گچين ڪرتگين بستاراڻا گون آرزاڻي ۽ ديم په ديم ڪنگ بوت به
ڪنت۔ ايشي ۽ پڊ، آهاڻ به گوش ڪه آهر بستار ۽ هاترا ڪساس اسڪور شئور به دياڻ ۽ تچڪي به ڪن آنت ڪه آهاڻ اے اسڪور پرچا
دانگ آنت، هاسين وڙاڻا گيش ۽ ڪم اسڪور ۽ دروشم ۽، اے تچڪي ۽ گون جندي تجربگ ۽ شاھڊي پُجاريڻگ ۽ به گوش۔ گڏي ۽،
هذمتاڻي پُجاري نوڪاڻا به گوش ڪه آ هذمتاڻي بستار ۽ گهر جوڙ ڪنگ ۽ هاترا شئور به دياڻ۔ اے شئوراڻا اے هوار بوگ لوٽ آنت
ڪه آوت ۽ چاگرد دوئين ڇه ڪرت ڪن آنت۔

[Can Community Score Cards Make a Difference: The Case of Bangladesh](#) سرپدي زورگ بوتگ آنت چه

اے کيس بنگله ديش ۽ 2010 تاں 2012 ۽ ميان ۽ ”ايفي لي اينڊ نيٽ ورڪ فار سوشل اڪاؤنٽيبلٽي۔ ساؤتھ ايشيا ريجن (ANSA-SAR)“ ۽ ڪمڪ ۽ ڪار ڪنوڪيں دو منصوبهاڻ چاگرڊ ڪنٽ۔ وانشت ۽ گوشگ بوتگ ڪه اے منصوبهاڻ ملڪ ۽ حساب داد ۽ ڊيمروئي ڊيگ ۽ گچينين ڪرڊے، هاسين وڙاں ڪميونٽي اسڪورڪارڊ ۽ ڊيما آرگ ۽ ذريعه ۽۔ اے منصوبهاڻ پڊر ڪرتگ ڪه ڪميونٽي اسڪورڪارڊ ڪوچگي هندان بُنياتي هذمت (هاسين وڙاں بنداني وانگ ۽ زانگ، جانسلامتي، ۽ چاگردي ڊيمپاني ۽ نيٽ) ۽ بُجاريڻگ ۽ ڪار ۽ ڪرڊ ۽ تپاسگ ۽ گهتر جوڙ ڪنگ، چاگرڊ ۽ وت واک جوڙ ڪنگ، ۽ هذمت بُجاريڻوڪ ۽ ڪارمرز ڪنوڪاني ميان ۽ بهيسه پيداڪ ڪنگ ۽ هاترا پڪ جوانين ذريعه ۽۔ اے دراڀين چيز شهرياني ڪاريگي هوار بوگ ۽ هندي تڪان هذمتاني بُجاريڻگ ۽ سرا ساندار بوگ ۽ هاترا بُنياتي شرت آنت۔

چاگرڊ (ڪميونٽي) ۽ هذمتاني سرا حساب ڪتاب ۽ هوار بوگ ۽ گيش ڪنوڪيں چيز هوار بوتگ آنت: چوشڪه گوست ۽ چاگرڊ ۽ ڊيما آيگ ۽ هوارين گامگيجاني تجربيه، ڊيما آنگگين رضاڪاراني رسگ، مردماني تها سرپدياں تاں رسگ ۽ حق ۽ سرپدي، ۽ سٽيزن چارٽر وڙين آزياباني سرجمي ۽ ڪارمرز۔ هما ڪه چاگرڊ ۽ هواري ۽ اڙاند بوتگ آنت هما يڪجاه بوتگ آنت: چوشڪه لس وڙاں مهلوڪ ۽ تها زانت ۽ زانگ ۽ وانگ ۽ ڪمي، هذمتاني بُجاريڻوڪ ۽ هندي سرڪاراني طاقت ۽ واکاني بهر ۽ بانگ ۽ تُرس۔ هذمتان گهتر جوڙ ڪنگ ۽ هذمتاني بُجاريڻوڪ ۽ هندي سرڪاراني ڪمين بودناڪي، انساني ۽ مالي مڌياني ڪمي، ۽ نزورين بندوبست، اے دراڀين اڙاند مهلوڪ ۽ جوانين بهر زورگ ۽ هذمتان گهتري ۽ راه ۽ اڙاند بوتگ آنت۔

شہری ءِ ہذمتانی پُجارینوکانی ہوار بوگ

دیم پہ دیمی دیوان بوت کنت چار ءِ دلگوشی پروجیکٹ ءِ درستاں چہ آرزشتی این نوبت بہ بیت۔ اے ہما موہ انت کہ اودا چاگرد ءِ مردم ءِ ہذمت پُجارینوک یک ہواری ءِ نند انت ءِ گہتری ءِ ہاترا گامگیجاں نشان دات کن انت۔ اے باز الٰہی انت کہ دوئیں فریق یک دومی ءِ جوزگ ءِ جنجالانی ہیلاں دارگ ءِ تیار بنت۔ شما اے اوں جیڑات کن انت کہ اے دیوان ءِ چہ پیش یک دومی ءِ اسکورکارڈز یک دومی ءِ پیش دارگ بہ بنت، تاں کہ آ بہ زان انت کہ اے دیوان ءِ کجام گپ بوگی انت۔ چاگرد ءِ مردم ءِ ہذمت پُجارینوکانی ہمرائی ءِ، شما گچین بوئگیں اُلسی جہگیر یا سرکاری کارندہاں اوں اے دیوان ءِ چار ءِ گدار ءِ ہاترا لوٹائینت کرت کن ات۔

دیوان ءِ، اے سرجمیں کار ءِ وھداں تیار کرنگیں دراپیں چارٹ (چوشکہ مڈیانی نگہوانی، چاگردی اسکورکارڈ، ہذمتانی پُجارینوکانی وت درگیجگ) پدیں وڑے ءِ جَنگ بہ بنت تاں کہ دراپیں بہر زوروکاں سرجمیں سرپدیاں تاں دزرس بہ بیت۔ دیوان ءِ بندات یک لس نیادیے ءِ چہ بیت، کہ ایشی ءِ چاگرد ءِ ہذمت پُجارینوک دوئینانی جہگیریں بہر زوروک وتی ٹولیان نیمگ ءِ چہ اسکورکارڈانی گونڈ گپے پیش کن انت۔ جنین ءِ ورنہاں اوں جہگیری دیگ بہ بیت ءِ آبانی دلبڈی بہ کن ات کہ آ پیش کنوک بہ بنت۔

ایشی ءِ پد، شما یا دومی آسراتی پُجارینوک، چاگرد ءِ ہذمتانی پُجارینوک اسکورکارڈ ءِ آسانی سرا تپاسی باوستاں دیما بیار ایت۔ اے ہبر ءِ سرا زور دیگ بہ بیت کہ دوئیں ٹگانی (فریق) اسل جیڑہ یک دومی ءِ دیما بیا انت ہما کہ آبانی سرا دوئیں ٹک تپاک انت، ءِ ہم باوست ءِ گہتری ءِ ہاترا کاریگی شئورانی نیمگ ءِ بارت۔

اے تپاس ءِ بُنیات ءِ، بہر زوروکاں بہ گوش اتک کہ آتپاس بہ گر انت کہ درستاں چہ گیش الٰہی این گہتری کجام انت، ءِ راستی ءِ چے کنگ بوت کنت۔ دلگوش ہما چیزانی سرا کنگ بہ بیت کہ اکمیں وھداں گرگ بوت کن انت، تاں کہ کار برجہ بہ بیت ءِ آؤکیں وھد ءِ اوں آنچیں گامگیجانی ہاترا راہ پچ بہ بنت۔ یک چارٹ ءِ ہما دراپیں گہتریاں نبشتہ بہ کن ات کہ آبانی سرا تپاک بوتگ، ءِ ہمرائی ءِ اے اوں تچک بہ کن ات کہ اے شئور ءِ سلابانی سرا کار کنگ ءِ ذمہ واری کئی بیت۔ گڈی ءِ، چاگرد ءِ مردم ءِ ہذمت پُجارینوک اے ہبر ءِ سرا تپاک بہ بنت کہ کار ءِ سدک جوڑ کنگ ءِ ہاترا کجام رندگیری گامگیج زورگ بنت۔ اے گامگیج پدا گند ءِ نند، دوئیں ٹگانی میان ءِ تروگرد، یا اھوال ءِ دروشم گپت کن انت۔

چارجی درونت: یات دارگی هاسین دانک

- چاگردی اسکورکارڈ ۽ کاریک شریکی ۽ چاگردی نگهوانی ۽ تپاس (مانیٹرنگ اینڈ ایویلیوایشن) ۽ ازیابے کہ اے شہریاں اُلسی ہذمتانی بستر ۽ تپاس گرگ ۽ موہ ۽ پُجارینیت۔
- اسکورکارڈ مہلوک ۽ وتی لیکہ ۽ درشان ۽ گہترین ہذمتانی لوٹ ۽ واک ۽ دنت۔
- اے نگهوانی ۽ کار ۽ ہما دراپیں مردمانی بہر زورگ ۽ سدک جوڑ بہ کن کہ آہمے ہذمتاں کارمرز کن آنت، ہاسین وڑاں پد منتگیں ۽ ڈالچار بوتگیں مردماں اوں ہوار بہ کن۔
- چاگردی دیوانانی دو بُنیاتی مول ۽ مراد بنت: اے زانگ کہ اسل ۽ کجام مڈی پُجارینگ بوتگ آنت (بزاں ان پُٹس)، ۽ اے تپاس گرگ کہ ہذمت پُجارینوکانی کار ۽ کرد چون بوتگ۔
- شہری ۽ ہذمت پُجارینوکانی میان ۽ دیم پہ دیمی دیوان چار ۽ دلگوشی پروجیکٹ ۽ درستاں چہ ارزشتی این پهناتاں یگ۔

چارمی چڱاس

1. چاڱردی اسڪورڪارڊ ۽ کار ۽ زور چی انت؟

- ا. اے شہریاں آہانی حقانی زانگ ۽ چاڱرد ۽ گزرانی سرا هواری ۽ باوست کنگ ۽ موھ ۽ دنت۔
- ب. اے یک چاڱردی تک ۽ کار ۽ کہ اے ہذمت پُجارینوڪ ۽ کارمرز کنوکاں یک جاہ ۽ ہوړ کنت ۽ ہذمتانی بستار ۽ گہتر جوړ کنگ ۽ رُہبندانی شوہاز کنگ ۽ کمک دنت۔
- ج. اے چاڱرد ۽ مردم ۽ رُہبشوناں اے سرپد بوگ ۽ کمک دنت کہ شہری سرکار ۽ حساب کتاب ۽ دیمروئی دیگ ۽ جوانیں کردے پیلو کرت کن انت۔
- د. اے دراہیں گپ هواری بنت۔

2. اولی چاڱردی دیوان ۽ مول ۽ مراد ۽ بیت؟

- ا. ہذمت پُجارینوڪاں گیش جُہد کنگ ۽ سرا راضی کنگ۔
- ب. شہریاں سرکاری مڈیانی پُجارینگ ۽ ہذمتانی بہر ۽ بانگ ۽ کاگداں تیار کنگ ۽ کمک دنت۔
- ج. اے ہبر ۽ گلگ کنگ کہ ہذمت چنچو ہراب انت۔
- د. ایشاں چہ ہج نیست۔

3. اسڪورڪارڊ ۽ کار ۽ وھداں بہر زوروکانی لیکہ یکجاہ کنگ ۽ ریکارڊ کنگ ۽ ہاترا کجام کار رُہبند کارمرز کنگ ہونگ انت؟

- ا. یک مردمی ووٹنگ
- ب. ٹولی ۽ تپاکیں لیکہ
- ج. دوئیں ا ۽ ب
- د. ایشاں چہ ہج ناں۔

4. دومی چاڱردی دیوان ۽ مول ۽ مراد ہذمت پُجارینوڪانی کار ۽ کرد ۽ تپاس گرگ ۽ ایشی ۽ درجہ بندی کنگ انت۔

- ا. راست
- ب. رد

5. ہذمت پُجارینوڪانی دیوان ۽ مول ۽ مراد اے بیت کہ آوت وتی ہاترا کار ۽ کرد ۽ بستار ۽ بہ گیشین انت ۽ وتی کار ۽ کرد ۽ تپاس بہ گر انت۔

- ا. راست
- ب. رد

6. دیم پہ دیمی دیوان اسڪورڪارڊ کار ۽ ہاسیں نوبت انت پرچا؟

- ا. چيا كه اے ديوان ء چاگرد ء مردماں هذمت پُچارينوكانى سرا تچك ء ايراد گرگ ء موھ رَسيت۔
- ب. چيا كه اے ديوان ء هذمت پُچارينوك گِلگ كرت كن اَنت كه شھري بازيں لوٹ ء گزرے كنگ ء اَنت۔
- ج. چيا كه اے ديوان ء چاگرد ء مردم ء هذمت پُچارينوك هواري ء گھتري ء گامگيجاں نشان كن اَنت
- د. ايشاں چه هچ نه اِنت۔

7. وهديے چاگرد ء مردم ء هذمت پُچارينوكان گوں اسكوركارڈ ء آسرانى بابت ء باوست كنگ بيت، گڈا شما ہمنچو بوت كنت ايرادى تپے به دار اِت ء مشكل تريں بدليانى سرا زور به ديے تاں كه هذمت پُچارينوكانى سرا زور ديگ بوت به كنت۔

ا. راست

ب. رد

ديما

پُشتا

آسر

مراد بات! شما اے کورس سرجم کرتگ! بلے شیم کار ادا چہ ہلاس نہ بیت۔ نوں وھد ہمیش انت کہ شما راستی ء ایشی ء سرا کار بہ کن انت۔ ہذمتانی پُجارینگ ء بابت ء درستان چہ آرزشتی این ہبر ایش انت کہ اے یک یکشل ء برجائیں کارے۔ اگاں شما وتی چاگرد ء گہتری آرگ ء سوہمند بئے گڈا اے گہتری ہما وھداں تاں برجاہ بوت کنت کہ تاں وھدیکہ شما ء شیم ہمراہ شہری چار ء دلگوش ء کار ء شیوار بنت۔ ایشی ء ابید، شما اے اوں مار ات کن ات کہ بازیں ہذمتانی جیڑبانی ہُنڈال پالیسی ء مزنیں جیڑباں گوں بندوک انت۔ اے جیڑباں ہندی یا راجی تک ء جوانیں وکالت ء ذریعہ ء گیش ء گیوار کنگ دیمتری گامگیچ بوت کنت۔ ادا لہتیں شئور ء سلاہ دیگ بوتگ انت کہ ایشاں شما ہندی تک ء ہذمتانی پُجارینگ ء بابت ء سرکار ء ذمہ وار جوڑ کنگ ء کار ء برجاہ داشت کن ات۔

زندگیری ء چار ء دلگوش

شیم ہذمتانی پُجارینگ ء چار ء دلگوش ء کار ء آسر ء چاگرد ء موہ رَسیت کہ آہندی تک ء ہذمتانی پُجارینگ ء جیڑباں سرپد بہ بنت ء ایشانی گیش ء گیوارے شئور بہ کن انت۔ اے ہبر ء سدک جور کنگ ء ہاترا گہتری ء سرا راستی ء کار بوگ ء انت، شمارا چاگرد ء مردم ء ہذمت پُجارینوکاں گوں ہواری ء زندگیری ء چار ء دلگوش کنگی بیت۔ اگاں شما دیم پہ دیمی دیوان کرتگ گڈا ایشی ء زندگیری ء ہاسیں گامگیچ اوں گیشینگ بوت کن انت۔ شمارا لوٹیت کہ شما ہذمتانی پُجارینگ ء اے جابانی سرا پدا بہ روئے ء تپاس گرگ ء یک شیڈولے تیار بہ کن ات کہ ایشانی نگہوانی کنگ بوتگ ات۔ اے تروتابانی مول ء مراد اے بیت کہ ہما کار ء منصوبہ کہ جوڑ کرتگ آتاں، آپانی سرا کار بوگ ء انت یا ناں۔ اے زندگیری تروتاب پیسرا چہ جار پرینتگیں بنت تاں کہ چاگرد ء ہذمت پُجارینوکانی سرا کار ء سرا زور بہ بیت۔

اُلسی سرپدی

سرپدی پیدا کنگ، اُلس ء بہر زورگ ء گیش کنگ، ء ہذمتانی پُجارینوکانی سرا کار ء کرد ء زور دیگ ء ہاترا اُلمی بیت کہ چار ء دلگوش ء آسران ء لَس کنگ بہ بیت۔ اے رنگیں سرپدی جُنز مردماں اے مارشت ء دئینت کہ ہرچ جیڑہ ے کہ آہاں مردم مارگ ء انت، آسل ء ہواریں جیڑہ انت کہ ایشاں چاگرد ء تک ء گیش ء گیوار کنگ لوٹیت۔ چار ء دلگوش ء آسران گوں پٹ ء پول ء وھداں دیمآ آتکگیں ہذمتانی پُجارینگ ء حق ء اگبال ء جاراں اوں ہوار بہ کن ات تاں کہ مردم سرپد بہ بنت کہ سرکار ء گوں آپانی گمان چہ بوگ لوٹ انت۔ اگاں چوشیں بندوبستے ہست انت کہ ایشی ء ذریعہ ء چاگرد ء مردم ہرابیں ہذمتانی گلگاں نبشتہ کنائینگ لوٹ انت، گڈا اے بابت ء اُلم سرپد بہ کن ات۔ (اگاں چوشیں بندوبستے نیست انت گڈا اے نکتہ دیم پہ دیمی دیوان ء وھداں یک کار ء جیڑہ ے ء دروشم ء ہوار کنگ بہ بیت)۔

سدک جوڑ بہ کن کہ شیم کلہہ تچک بہ بیت ء ہما مردم ایشی ء پیش کن انت آہیسہ دار بہ بنت ء جندی تجربگ ء بُنیات ء ہبر ء بہ بیت۔ بہ جیڑہ نوں بہ گیشین کہ شیم اُلسی جُنز ء نشانگ کجام مردم انت، ء آہاں تاں سر بوگ ء ہاترا کجام ذریعہ کارمرز کنگ بہ بنت: تند جاہ (ویب سائیٹ)، چاگردی رسانکدر (سوشل میڈیا)، لوگ لوگ ء روگ ء گپ کنگ، پمفلٹ، سرپدی اسٹال، ٹی وی، ریڈیو، ہالتاک ء ایندگہ۔

نژیکی ء یک مہکمیں کار رَسبندے تیار بہ کن:

- جیڑہ ء تچک بہ کن: اے جیڑہ پرچا دیمآ آتکگ؟ آیا شیم پٹ ء پول یا چار ء دلگوش ء چہ گپتگیں کجام اوں راستی یا ہساب ء کتاب ہست انت کہ ایشاں چہ جیڑہ ء سرپد بوگ یا پڈر کنگ ء کمک رَسیت؟
- راستیں مردماں نشان بہ کن: کجام مردماں اے جیڑہ گیش ساندار کنگ ء انت؟ آیا شیم گُورا چار ء دلگوش ء کار ء چہ آنچیں جندی کِسہ ہست انت کہ جیڑہ ء تچک کن انت؟

پالیسی ۽ جهڳیری (پالیسی ایڊوکیسی)

وہدیے شما چار ء دلگوش ء کار ء چه گورگ ء ات، گڈا بوت کنت کہ شما لہتیں آنچیں گہتری ء گزراں مار ات کہ اے نہ ایوک ء چاگرد ء تک ء کنگ بوت کن آنت ء نئے کہ ہڈمٹانی پُجارینوک ایوک ء ایشانی سراکار کرت کن آنت؛ بگندیے ایشی ء ہاترا ہندی یا راجی سرکار ء نیمگ ء چه پالیسی ء بدلی ء گزربیت۔ اے وڑا شما اے فیصلہ کرت کن ات کہ شما اے پالیسی بدلی ء حق ء توار چست کن ات ء سرکار ء جھگیں گوں نزیکی کنے ء اہاں اے جیڑہ ء گمانی این گیش ء گیوار ء بابت ء سرپد کن ات کہ چاگرد ء ہڈمٹ پُجارینوکانی نیمگ ء چه دیمآ آتنگ آنت۔

چار ء دلگوش ء کار ء وھدان یکجاء کرتگیں مواد سرکار ء جھگیں گون گپ ء تران ء ہاترا یک مھکمیں بُنیاتے پُجاریں آنت تان کہ ہذمتانی پُجاریں گہتری ء سراگپ ء تران بوت بہ کنت۔ پٹ ء پول ء چار ء دلگوش ء وھدان گپتگیں سریدپانی بُنیات ء ہستیں جاورہال ء بدل گیش ء گیوار ء یک لڑے تیار بہ کن ء ایشی ء تپاس تان کہ ایشی ء بدل شئوران پالیسی باوست ء گمانی این گیش ء گیوار ء بستار ء پیش کنگ بوت بہ کنت:

- کجام گیش ءُ گیوار درستان چہ گیش پائڈگی ءُ جیڑہ ءُ گیش ءُ گیوار کرت کنت؟
- ایثی ءُ سرا چنچو ہرچ کئیت اِنت؟ آیا اے ہرچ پائڈگی اُنت؟ اے ہرچاں کئے برداشت کنت؟
- اے گیش ءُ گیوار کجام ایندگہ جیڑہاں گیش ءُ گیوار کنت یا نوکیں جیڑہ پیدا کنت؟
- آیا اے گیش ءُ گیوار ءُ سرا کاریگی وژاں کار ءُ گمان اِنت؟
- آیا اے گیش ءُ گیوار ءُ ہمنچو سیاسی پلہ مرزی رست کنت کہ ایثی ءُ مٹگ بہ بیت؟

1. (ب) سرکار ۽ ذمہ وار بوگ ۽ بزانت ایش نہ انت کہ پالیسی سازی ۽ بس سرکار یا بس شہریانی زور بہ بیت۔ بگندے اے سرکار ۽ شہریانی میان ۽ نزیکانی معاملہ انت ۽ اے کہ آ ہواری ۽ چون اے پالیسیاں جوڑ کرت کن انت کہ اے شہریانی ہاترا گہتر بنت۔
2. (رد) بل کہ ووٹنگ یک ہاسیں وڑ ۽ پیہ کہ ایشی ۽ چہ شہری وتی جہگیراں گچین کن انت، بلے گچینکاری شہریاں اے موہ ۽ نہ دئینت کہ آ ہاسیں پالیسی جیڑہ یا ہذمتانی سرا وتی بُرز لیکھی ۽ تچک بہ کن انت یا گچین بوتگیں جہگیراں آبانی ہاسیں فیصلہ یا تب ۽ سرا تچک ۽ پُژدانک (فیڈبیک) دات کرت بہ کن انت۔
3. (د) شاہدانی بُنیات ۽ جوڑ کنگ ہمے ہاترا ارزشت دار ایت کہ ایشی ۽ چہ پدَر بیت کہ شِمے چار ۽ دلگوش ۽ جُہد راستی ۽ ردا انت ۽ چاگرد ۽ بازیں مردماں ساندار کن انت۔ اُلسی اگدہ داراں گوں نزیکی جوڑ کنگ پائندگی این وڑے ۽ چار ۽ دلگوش ۽ کار ۽ سرا گپ ۽ تران ۽ ارزان جوڑ کنت۔ مہلوک ۽ چار ۽ دلگوش ۽ آسراں سرپد کنگ آہاں ہذمتانی بستار ۽ سرا دلگوش دیگ ۽ درکارین گہتری ۽ نشان دیگ ۽ قابل جوڑ کنگ انت۔
4. (ج) سیاسی کار ۽ چار ۽ دلگوش ۽ پالیسی سازی ۽ کار ۽ جُتائیں نوبتانی تپاس ۽ کاگدی ریکارڈ ہوار بنت۔ سوہمندی ۽ ہاترا اُلمی انت کہ گپتگیں سرپدیاں پالیسی جوڑ کنوک تعمیری ۽ ہوارین وڑاں یک دومی ۽ بہ دئینت۔ ایشی ۽ مول ۽ مراد بس ردیں بندوبست ۽ پدَر کنگ نہ انت، بگندے گیش ۽ گیوار ۽ شئور دیگ اوں ہست انت۔
5. (ا) وھدے پُژدر ۽ پٹ ۽ پول ۽ کن ۽ گڈا انجیں کاگداں تاں رسگ ۽ جُہد ۽ بہ کن کہ شِمے بُنگپ ۽ درگت ۽ کاریگی ۽ راستیں سرپدی پُچارین انت۔ آڈٹ رپورٹاں آہید، ہندی ہذمتانی پُچارینگ ۽ درگت ۽ قانود، مالیاتی ریکارڈ، ۽ سرکاری منصوبہ یا ہذمتانی بودجا ۽ کاگداں شوپاز بہ کن۔
6. (رد) شہری رپورٹ کارڈ یک حساب ۽ کتابی پُژدانک (فیڈبیک) ۽ پُچارین ایت کہ اے کارمرز کنوکانی اُلسی ہذمت ۽ بستار، شری ۽ کار ۽ کرد ۽ بابت ۽ لیکہ ۽ ردا بیت۔ اے بس مواد یکجاہ کنگ ۽ کار نہ انت، بگندے اُلسی ذمہ واری ۽ ہاترا یک جوانیں ذریعہ ۽ کہ اے رسانکدر ۽ کوریج ۽ جہگیری ۽ ذریعہ پائندگی بیت۔
7. (ب) سیاسی کار ۽ چار ۽ دلگوش ۽ ہاترا گیشتر شہریاں تکنیکی پُرمندی ۽ یک ہاسیں تَک درکار بیت۔ آنچیں پُرمندی درکار بنت کہ آ سرپدیانی سرا ۽ بھیسہ دارین چار ۽ دلگوش ۽ سدک جوڑ کن انت، نہ کہ بس سرکار ۽ سرا ایراد ۽ نیت ۽ کنگ بنت۔
8. (راست) گچین بوتگیں جہگیر ۽ سرکاری ملازماں قانود ۽ پابندی، واکانی ناجائزین کارمرز ۽ چہ پھریز، ۽ اُلسی پائندگ ۽ جوان، انصاف ۽ ردا ۽ پلگاریں ہذمتانی بُنیات ۽ ذمہ وار بوگ لوٹیت۔

دومی دَرُونَت۔ چڱاس ۽ پَسُو

1. (راست) سروے ۽ گیشتر بندیں جُست بنت، ٻیم ھاترا آڱونڌیں پَسُو چوشکھ ھساب کتابی سرپدی گرگ ۽ ھاترا گیش شرتر زانگ بنت۔ گلگدار یا باوستی ٿولی بستاری این سرپدی چوشکھ مردمانی کِسَہاں زانگ ۽ ھاترا گہتر بنت۔
2. (ج) گلگدار ۽ مول ۽ مراد مردمانی کُتھ کاریانی (تجربہانی) بابت ۽ سرجمیں سرپدی گرگ انت، ٻیم ھاترا آنچیں جُست کنگ لوٹ انت کہ آہاں سرجمیں وڙا کجام بُنگپ ۽ سرا ھیال ۽ درشان ۽ موھ دیاں۔ اڳاں شمارا گیش زانگ ۽ گزر بیت یا تچکی درکار بیت گڏا آبیڈ تُرس جُست بہ کن ات۔
3. (د) پٺ ۽ پُولی کار ۽ مردم گری بستار ۽ برجاء دارگ سک الَمی انت۔ پٺ ۽ پولکار ۽ بستار ۽ شما مردماں چہ مواداں یکجاء کرت کن ات، بلے آہانی سرپدیاں شنگ کرت نہ کن ات ۽ نئے کہ مواداں جعلی جوڙ کرت یا ھراب کرت کن ات۔
4. (د) گلگدار گیشتر یک پہ یک کنگ بنت ۽ ایشی ۽ آنچیں جُست ھوار بنت کہ سرجمیں تچکی گرگ ۽ ھاترا جوڙ کنگ بنت۔ اے ٻہما وھداں جوان بنت وھدیے شمارا ھذمتانی مقابلہ ۽ گیش گچینی ۽ سرجمیں سرپدی درکار بنت یا شما مردمانی تجربگ ۽ جندی کِسَہاں زانگ لوٹ ات۔ گلگدار ٻہما وھداں اوں جوان بنت وھدیے معاملہ سنجی یا وت ماں وتی بہ بیت۔ ٻہما مردم کہ سروے ۽ نبشته کنگ یا ٿولی ۽ میان ۽ گپ ۽ لَچ کن انت۔
5. (د) فوکس ٿولی ۽ مول ۽ مراد آنچیں چاگردے پُجارینگ بیت کہ اودا ٻہر زوروک کجام اوں بُنگپ ۽ سرا وت ماں وتی گپ ۽ تران کرت بہ کن انت۔ ٻیم ھاترا اے الَمی بیت کہ آسرائی پُجارینوگ آنچیں جُست بہ کن انت کہ ارزانی ۽ گوں باوست کنگ بہ بیت۔
6. (ا) وھدیے شما پٺ ۽ پول کنگ ۽ ات گڏا شمارا کجام گچینی کار یا ھذمت ۽ بابت ۽ سرپدی گرگ ۽ لوٹ بیت چوشکھ شما چار ۽ دلگوش کنگ ۽ انت۔ اے سرپدی گیشتر سرکاری کاگداں رَس انت، چوشکھ قانوند، مالیاتی ریکارڈ، انوینٹر ۽ باوست۔
7. (ج) سرکار ۽ ھاسیں مردمانی زانگ ۽ شمارا اے پائڊگ بوت کن انت: آ شِمے جیڑہ ۽ فیصلہ سازی ۽ بود دارایت، آ پُشت ۽ ھساب ۽ کتاب ۽ ایندگہ سرپدی پُجارینت کنت، اڳاں آ شِمے منصوبہ ۽ مول ۽ مراداں سرپد بیت گڏا آ اڙاند جوڙ بوگ ۽ بدل ۽ کمار بوت کنت۔ بلے شمارا چار ۽ دلگوش ۽ ھاترا سرکار ۽ گوں منظوری گرگ ۽ گزر نہ بیت۔
8. (ب) گیشتر دروشماں شمارا کجام اُلسی اگدہ داراں گوں گند ۽ نند ۽ ھاترا کمیں وھد رَسیت، ٻیم ھاترا شمارا کلوه ۽ مواد گونڌ ۽ کسان دارگ لوٹ انت۔ ایشی ۽ ھواری ۽ بازیں رند ۽ جیڑہ مشکل بوت کن انت، پدا اوں گند ۽ نند ۽ کَمکی این تپ بہ دار۔

سیمی دَرُونَت۔ چڱاس ۽ پَسُو

1. (د) بل کہ شہری رپورٹ کارڈ مہلوک ۽ ھذمتانی مہکمیں تپاس ۽ یک پائڊگی این وڙے، بلے اے کاریگی رَسبند ۽ سرا کار کنگ ۽ وھداں بیہاراں چہ سرپد بوگ الَمی انت۔
2. (د) شہری رپورٹ کارڈ شہری ۽ سرکاری کارندہاں اے سرپدی پُجارین انت کہ مہلوک سرکاری ھذمتانی بستار ۽ کجام وڙا گند انت۔ اے رپورٹ کارڈ ٻہما شعبہ آں نشان دات کنت کہ اودا سرکاری ادارگ لوٹ کرتگیں بستار ۽ گپت کنگ ۽ نہ انت۔

3. (ب) اے زانگ باز آلمی انت کہ شمع مول ء مراد چی انت؛ دومی دروشم ء، آنچیں سرپدی جم بوگ ء تُرس بیت کہ گچی منسوبه ء بابت ء مه بنت۔
4. (رد) اگان شهری رپورٹ کارڈ ء کار وهد په وهد کنگ بیت، گڈا اے هذمتانی بستر ء وهد ء ہمرائی ء بدلی ء ہوار گہتریانی تپاس گرگ ء یک پائڈگی این ذریعہ ے بیت۔
5. (ب) سوالنامہ ء بُنجاہی بہر رپورٹ کارڈ ء مول ء مرادانی درگت ء بُنیاتی لیکہ ء گیشینیت۔ لس سوالی اے ردا ہوار بنت: رسگ ء ارزانی، کارمرز، بھیسہ، بستر، کار ء تب، کرپشن بزاں گوچلی، ء بھیسہ۔ سوالنامہ کارمرز کنوک ء تجربہ ء سرا ہستیں هذمتانی پُجارینگ ء ردا بوگ لوٹیت۔ نئے کہ تہی یا تکنیکی کار ء سرا۔
6. (رد) بل کہ بازیں سرپدی یکجاہ کنگ آلمی انت، بلے پسو دیوک ء وهد ء زیان کنگ ء آئی ء دلپروش کنگ شر نہ انت۔ ہر لوگ ء ہاترا پانزدہ تاں بیست منٹ ء وهد باز انت۔
7. (ا) موادانی گیشینگ ء احوال نبشتہ کنگ ء کار سروے ء چہ گرگ بوتگیں ہاسیں آسراں کاگدانی دروشم دیگ ء ہاترا سک باز آلمی انت، آسراں جوانیں وڑے ء ایرادی بوگ لوٹیت۔ گہتر بیت کہ بنداتی آسرانی درگت ء هذمتانی پُجارینگ ء ہمرائی ء یک دومی ء دیگ بہ بنت تاکہ آشور ء سلاہانی سرا کار کرت بہ کن انت۔
8. (ج) شمارا کدی اوں کجام مردم ء جندی مواد یا سروے ء جُستانی پسونی سرپدی دیگ نہ لوٹ انت۔

چاری درونت۔ چگاس ء جُستانی پسو

1. (د) ادا بیان کرتگیں چاگردی اسکور کارڈ ء چار ء دلگوش ء کار شمع کمک ء ہاترا انت تاں کہ شما وتی ہمساہگان هذمتانی پُجارینگ ء ہستیں ہرابیاں کاگدی دروشم دیگ ء گہتری ء ہاترا شثور دیگ ء یک شریکی این کارے ء ہوار کرت بہ کن انت۔ وهدے هذمتانی پُجارینوکان تچک ء چاگرد ء گوں ہمگرنچ کنگ بیت، گڈا شہریاں زوتیں وڑاں واک رَسیت۔
2. (ب) اے دیوان ء مول ء مراد چاگرد ء کمک کنگ انت تاں کہ آسرکاری حساب ء کتاب، دیدانک، تچکیں شاہدی ء جندی دیدانکاں کارمرز بہ کن انت ء ایشاں کاگدی دروشم دات کرت بہ کن انت کہ هذمتانی پُجارینوکانی کار ء کرد چون انت۔ اے کار آنچو بیت کہ سرکاری حق ء اگبال ء مڈیانی بہر ء بانگ ء پُجارینتگیں اسل هذمتاں گوں دیم پہ دیم کنگ بیت۔
3. (ج) دو لس بلے جُتائیں وڑے پیم انت: یکہ مردمی ووٹنگ ء دومی ٹولیانی تپاکیں لیکہ۔ ووٹنگ ء پائڈگ ایش انت کہ ایشی ء بہر زورگ سدک جوڑ بیت، درستان بروبریں موہ رسگ لوٹیت ء ہمراہانی زور ء کمی کثیت انت۔ ٹولیانی تپاکیں لیکہ ء پائڈگ ایش انت کہ باوست ء آسر ء لس وڑاں گہتریں ہسپا ء جیزگ بوتگیں اسکور دیما کائیت۔ دوئیں دروشماں اے آلمی بیت کہ ٹولی ء باسکانی میان ء اسکور ء سرا باوست ء اجازت دیگ بیت ء ہلاپ نوٹس ء نبشتہ کنگ بہ بنت۔
4. (راست) دومی چاگردی دیوان ء، ہر ٹولی ء ہمرائی ء هذمتانی پجارینگ ء سرا باوست ء سروکی ء بہ کن تاں کہ ایشی ء بستر ء تپاسگ ء ہاترا کار ء کرد ء یک لڑے تیار کنگ بوت بہ کنت۔ دیوان ء فیصلہ بہ کن کہ ہما هذمتانی تپاس گرگ بوگ ء انت، ایشی ء ہاترا کجام کچ ء کساس ء ماپ کارمرز کنگ بنت۔
5. (راست) هذمتانی پجارینگ ء وتی کار ء کرد ء وت تپاس گرگ ء موہ دیگ آلمی انت تاں کہ آ جیڑبانی گیش ء گیوار شوپاز کنگ ء شریکدار بوت بہ کن انت۔ اے موہ ہماہانی ہاترا اوں بیت کہ آ اے پالیسیانی تک ء بدلیاں نشان دات کرت بہ کن انت کہ آسروس پُجارینگ ء جیڑبانی گیش ء گیوار کنگ ء ہاترا آلمی بوت کن انت۔

6. (ج) ديم په ديمی ديوان بوت کنت چار ؤ دلگوشي پروجيکت ؤ درستيا چہ گچيني بهرے بيت۔ اے باز آلمی انت کہ دوئيں تک (فريق) یک دومی ؤ جوزگ ؤ جيژباني بابت ؤ سنجی بوگ ؤ تيار به بنت۔ شما اے اوں جيژباني کن انت کہ ديوان ؤ پيسرا اسکور کارڈز دومی ٹولی ؤ ديگ بنت تاں کہ آپيسرا چہ تياری کرت به کن انت۔
7. (راست) شمارا پما گهتريانی سرا دلگوش گور کنگ لوٹيت کہ اکم وهداں گرگ بوت کن انت، تاں کہ اے کار ؤ پلہ مرزی به رسئ ؤ آؤکيں وهد ؤ اوں بيم دروشم ؤ کارانی وهداں مردم ديما آيگ ؤ تيار به بنت۔ چاگرد ؤ مردم ؤ هذمت پُجارئنوڪ دوئئناں آنچيں رنديگري ؤ گامگيجانی سرا تپاک بوگ لوٹيت کہ آہانی سرا کار کنگ ؤ کار ؤ منصوبہ ؤ راست جوڑ کنگ بوت کنت۔

